

ΦΡΟΝΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΛΑΝΗΤΗ ΜΑΣ

ΕΝΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Co-funded by
the European Union

Η παρούσα έκδοση συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
Τα περιεχόμενά της αποτελούν αποκλειστική ευθύνη της ActionAid Ελλάς
και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εισαγωγή

Καλωσορίσατε σε αυτόν το εκπαιδευτικό οδηγό, που συν-σχεδιάστηκε από μια διαθεματική ομάδα ειδικών και εκπαιδευτών από όλη την Ευρώπη, με σκοπό να επηρεάσει την εκπαιδευτική διαδικασία και να φέρει αλλαγές σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο.

Ο εκπαιδευτικός οδηγός απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς της τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης καθώς και σε νέους και νέες, προκειμένου να αξιοποιήσουν το παρόν υλικό στις ομάδες τους έτσι ώστε **μαζί να συμβάλλουμε στην δημιουργία ενεργών πολιτών που μπορούν να μετασχηματίσουν τις κοινότητές τους.**

Ο εκπαιδευτικός οδηγός δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του έργου **Ecoality: Youth and Local Authorities Together for Climate and Gender Justice** και στοχεύει στην ευαισθητοποίηση και στην καλλιέργεια του αισθήματος συν-ευθύνης σχετικά με την αλληλεξάρτηση των οικολογικών κρίσεων και των ζητημάτων κοινωνικής δικαιοσύνης με έμφαση στη διάσταση του φύλου. Παράλληλα, το παρόν υλικό **αποσκοπεί στην ενδυνάμωση ατόμων εφηβικής και νεανικής ηλικίας για να αντιμετωπίσουν τις παγκόσμιες προκλήσεις και να ενισχύσουν τη συνεργασία τους με τις Τοπικές Αρχές, που είναι ενεργές ή/και συσχετίζονται με την Παγκόσμια Εκπαίδευση, μεταφέροντας έτσι την επείγουσα ανάγκη και κοινή ευθύνη για συλλογική δράση ενάντια στην κλιματική κρίση, τις ανισότητες και την έμφυλη κυρίως διάσταση της δικαιοσύνης.**

Αυτός ο οδηγός υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος Ecoality, ενός τριετούς έργου χρηματοδοτούμενου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (EC), που στοχεύει στην ενίσχυση της δράσης των ατόμων εφηβικής και νεανικής ηλικίας σε ό, τι αφορά τις παγκόσμιες προκλήσεις, ενισχύοντας τη συνεργασία τους με τις Τοπικές Αρχές (ΤΑ) και τους φορείς λήψης αποφάσεων, μεταφέροντας έτσι από κοινού την αίσθηση του επείγοντος και την ανάγκη της συλλογικής ευθύνης για συλλογική δράση υπέρ της κλιματικής δικαιοσύνης και κοινωνικής δικαιοσύνης με έμφαση στη διάσταση του φύλου.

Το Ecoality ηγείται από την Περιφέρεια της Τοσκάνης και υλοποιείται σε συνεργασία με 4 Τοπικές Αρχές, 5 συνδεδεμένες Τοπικές Αρχές και 10 Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚΠ) σε 10 ευρωπαϊκές χώρες.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΡΙΕΣ: Areta Sobieraj - Oxfam Italia και Lucy Avranas - ActionAid Hellas

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ: Alexandra Frontali, Anna Rita De Bellis, Angela Pinna, Anu Railasto-Moran, Areta Sobieraj, Balázs Nagy, Despoina Kardogerou, Georgia Palantza, Juliette Joyeux, Justyna Zamojda, Katarina Ivče Farnell, Katrin von Hagke, Lena Gruber, Lucy Avranas, Mario Bajkuša, Ozten Kivilcim, Patrícia São José, Paula Mihai, Sofia Lopes, Zuzanna Krzysztofik.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΝΟΙΩΝ, ΟΠΤΙΚΟΣ & ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ: FILARETE | Digital Agency

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ο οδηγός Ecoality είναι το αποτέλεσμα μιας ισχυρής συνεργασίας των ΟΚΠ σε 10 ευρωπαϊκές χώρες: Αυστρία, Κροατία, Φινλανδία, Γαλλία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, Πολωνία, Πορτογαλία και Ρουμανία.

Ευχαριστούμε ιδιαίτερα όλους και όλες που συνέβαλαν στη συγγραφή του Οδηγού Ecoality και συμμετείχαν στην ομάδα ανατροφοδότησης, δίνοντας πολύτιμα σχόλια για την βελτίωση του υλικού. Η ομάδα απαρτιζόταν από εκπαιδευτικούς και της τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης αλλά και από άτομα, που εθελοντικά δραστηριοποιούνται σε οργανώσεις της κοινωνία των πολιτών: Michela Farsetti, Ilaria Ghaleb, Maria Scheuer, Jussi Tomberg, Irena Ihas Jurić, Zsuzsanna Kray, Liliana Zaschievici, Ana Maria Paladus, Patrícia Lourenço, Helena Vilaça, Eva Savvidou, Marianna Chatzigeorgiou, Aurélie Henry, Magali Ferry, Katarzyna Dzięciołowska, Julia Nowaczewska.

Σεπτέμβριος 2024

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Δουλεύοντας με άτομα εφηβικής και νεανικής ηλικίας, μια διαφορετική προσέγγιση

1. Εισαγωγή:

- Σε ποια άτομα απευθύνεται αυτός ο οδηγός;
- Δομή του «Φροντίζοντας τον Πλανήτη μας: Οδηγός «Ecoality» για άτομα εφηβικής και νεανικής ηλικίας
- Γιατί η κλιματική αλλαγή και η ανισότητα μεταξύ των φύλων είναι σημαντικές;

2. Παγκόσμια Εκπαίδευση

- Τι είναι η Παγκόσμια Εκπαίδευση;
- Κριτική προσέγγιση και πολυδιάστατες οπτικές
- Τι κάνει την Παγκόσμια Εκπαίδευση μοναδική;
- Ενεργή συμμετοχή και δημιουργία κοινωνικού αντίκτυπου

3. Παιδαγωγικό πλαίσιο οδηγού

- Ενσωμάτωση του πλαισίου στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Γνώσεις και κατανόηση
- Αξίες και στάσεις
- Δεξιότητες

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Διαθεματικότητα¹

1. Παγκόσμιες Αλληλεξαρτήσεις

- Διερεύνηση των Παγκόσμιων Αλληλεξαρτήσεων
- Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs)

2. Κλιματική Αλλαγή και Κλιματική Δικαιοσύνη

- Βασικές αιτίες και επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης
- Συλλογική δράση για την κλιματική δικαιοσύνη: Η ιστορία της Wangari Maathai

3. Έμφυλες διαστάσεις της δικαιοσύνης

- Διερευνώντας τα έμφυλα στερεότυπα και τον ρόλο τους
- Βασικές αιτίες της ανισότητας μεταξύ των φύλων και της κλιματικής αδικίας
- Η επίδραση της κλιματικής αλλαγής στις ανισότητες μεταξύ των φύλων
- Είναι απλώς ένα φαινόμενο του Παγκόσμιου Νότου;

4. Διαθεματικότητα

- Ιστορικό πλαίσιο και τρέχουσες προεκτάσεις
- Διακρίσεις και προνόμια
- Διαθεματικότητα στην κλιματική και στην έμφυλη διάσταση της δικαιοσύνης

5. Η οικοφεμινιστική προσέγγιση ως λύση

- Αρχές του οικοφεμινισμού
- Είναι ο Οικοφεμινισμός αποκλειστικά για γυναίκες και κορίτσια;
- Ιστορίες οικοφεμινισμού
- Εναλλακτικές οικονομίες

6. Γλωσσάρι

- Ορισμοί βασικών όρων και εννοιών, που χρησιμοποιούνται στον οδηγό

¹ Με τον όρο Διαθεματικότητα γίνεται προσπάθεια να αποδοθεί στα ελληνικά ο όρος «intersectionality». Στην παρούσα έκδοση υιοθετείται ο όρος διαθεματικότητα έτσι όπως αυτός περιγράφεται στις ακόλουθες πηγές: <https://feministresearch.org/wp-content/uploads/2019/06/intersectionality-ebook.pdf> & [https://kamenasoutien.com/2013/02/27/dia8ematikotita-intersectionality/#:~:text=%CE%9F%20%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B1%20%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AC%20\(intersectionality,%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9%20%CF%80%CE%B9%CE%BF%20%CF%83%CE%B1%CF%86%CE%AD%CF%82](https://kamenasoutien.com/2013/02/27/dia8ematikotita-intersectionality/#:~:text=%CE%9F%20%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B1%20%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AC%20(intersectionality,%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9%20%CF%80%CE%B9%CE%BF%20%CF%83%CE%B1%CF%86%CE%AD%CF%82). (ανάσυρση από το internet στις 3/10)

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Δουλεύοντας
με άτομα εφηβικής
και νεανικής ηλικίας,
μια διαφορετική
προσέγγιση

Σε ποια άτομα απευθύνεται αυτός ο Οδηγός

Το «Φροντίζοντας τον Πλανήτη μας: Ο Οδηγός ECOALITY για τα άτομα εφηβικής και νεανικής ηλικίας» είναι ένας καινοτόμος οδηγός, που σχεδιάστηκε για να υποστηρίξει τους εκπαιδευτικούς και τα άτομα, που δραστηριοποιούνται σε εθελοντικές ομάδες και οργανώσεις, ώστε να καλλιεργήσουν και να ενισχύσουν **τις Γνώσεις, την Κατανόηση, τις Αξίες, τις Στάσεις και τις Δεξιότητες (Γ.Κ.Α.Σ.Δ)** των ατόμων των ομάδων τους, πάνω στην αλληλοσύνδεση και αλληλεξάρτηση των παγκόσμιων ανισοτήτων, που σχετίζονται με τη διαθεματικότητα (intersectionality)¹, τις οικολογικές κρίσεις και την κοινωνική δικαιοσύνη. Αυτό περιλαμβάνει τη διερεύνηση του συνόλου των **συστημικών καταπιέσεων και διακρίσεων** σε σχέση με τη θέση ισχύος των ανθρώπων καθώς και την εξέταση των σχέσεων μεταξύ ανθρώπων και πλανήτη αλλά και την προώθηση κατάλληλων και αποτελεσματικών μεθοδολογιών μάθησης και κατανόησης.

Ο οδηγός παράλληλα επιδιώκει να ενδυναμώσει, να καλλιεργήσει την αλληλεγγύη και την ενσυναίσθηση και να εμπνεύσει τα άτομα της εφηβικής και νεανικής ηλικίας να διαμορφώσουν την ταυτότητα του ενεργού πολίτη και να «προκαλέσουν» αλλαγές. Ο οδηγός έχει σχεδιαστεί στο παιδαγωγικό πλαίσιο της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης για μαθητές και μαθήτριες Β' Βάθμιας Εκπαίδευσης καθώς και για άτομα νεανικής ηλικίας, αξιοποιώντας συμμετοχικές μεθοδολογίες από την Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, την Ενεργή Πολιτεότητα με στόχευση τη μετασχηματίζουσα μάθηση.

¹ Με τον όρο Διαθεματικότητα γίνεται προσπάθεια να αποδοθεί στα ελληνικά ο όρος «intersectionality». Στην παρούσα έκδοση υιοθετείται ο όρος διαθεματικότητα έτσι όπως αυτός περιγράφεται στις ακόλουθες πηγές: <https://feministresearch.org/wp-content/uploads/2019/06/intersectionality-ebook.pdf> & [https://kamenasoutien.com/2013/02/27/dia8ematikotita-intersectionality/#:~:text=%CE%9F%20%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B1%20%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AC%20\(intersectionality,%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9%20%CF%80%CE%B9%CE%BF%20%CF%83%CE%B1%CF%86%CE%AD%CF%82](https://kamenasoutien.com/2013/02/27/dia8ematikotita-intersectionality/#:~:text=%CE%9F%20%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B1%20%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AC%20(intersectionality,%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9%20%CF%80%CE%B9%CE%BF%20%CF%83%CE%B1%CF%86%CE%AD%CF%82) (ανάσυρση από το internet στις 3/10).

Διάρθρωση του οδηγού
**«Φροντίζοντας τον Πλανήτη μας:
Ο Οδηγός ECOALITY για τα άτομα
εφηβικής και νεανικής ηλικίας»**

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Δουλεύοντας με άτομα εφηβικής και νεανικής ηλικίας, μια διαφορετική προσέγγιση

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Η Διαθεματικότητα (Intersectionality)

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Βήμα προς βήμα δραστηριότητες για άτομα εφηβικής και νεανικής ηλικίας

Εισαγωγή στην Παγκόσμια Εκπαίδευση (ΓΕ) και τη Μετασχηματίζουσα Μάθηση και Παιδαγωγική

- **Επικέντρωση** στην προσωπική εμπειρία και τα ενδιαφέροντα του μαθητή και της μαθήτριας και γενικότερα των μελών της ομάδας.
- **Ενίσχυση** του κριτικού αναστοχασμού και της μετα-κριτικής σκέψης μέσω συνεργατικών μαθησιακών διαδικασιών.
- **Διερεύνηση** της αλληλεξάρτησης των παγκόσμιων ζητημάτων όπως η περιβαλλοντική δικαιοσύνη, η ισότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- **Κατανόηση** του πώς η ενίσχυση των Γνώσεων, της Κατανόησης, των Αξιών, των Δεξιοτήτων και των Στάσεων (Γ.Κ.Α.Δ) μπορούν να διευκολύνουν την καλύτερη αναγνώριση και «ανάγνωση» της διαθεματικότητας μεταξύ της κλιματικής κρίσης και της ανισότητας μεταξύ των φύλων.

Διαθεματικότητα μεταξύ Κλίματος και Φύλου

- **Αναστοχασμός** πάνω στις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ κλίματος και φύλου.
- **Υποστήριξη**, θεωρητική και πρακτική, για τον σχεδιασμό δράσεων και δραστηριοτήτων για άτομα εφηβικής και νεανικής ηλικίας.
- **Κατανόηση** των βασικών αιτίων και των επιπτώσεων των οικολογικών κρίσεων και των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων.

5 Βασικά και 5 επιπλέον Σχέδια Μαθήματος για άτομα εφηβικής και νεανικής ηλικίας

- 10 Σχέδια Μαθήματος με μια πληθώρα **μεθοδολογιών** στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης πάνω σε θέματα που αφορούν στην Ενότητα 2.
- **Εφαρμογή** του παιδαγωγικού πλαισίου του οδηγού μέσω δραστηριοτήτων, που σχετίζονται με τις θεματικές του.
- **Πρωώθηση** της βιωσιμότητας και των αξιών, που προάγουν την ενεργή πολιτειότητα, τη φροντίδα για το περιβάλλον αλλά και όλους τους ανθρώπους.

Αυτές οι ενότητες θα συμβάλλουν στην **κατανόησή** σας για τα παγκόσμια ζητήματα και θα σας επιτρέψουν να υλοποιήσετε τουλάχιστον τέσσερις ώρες συμμετοχικών και εμπνευσμένων δραστηριοτήτων για μαθητές και μαθήτριες Β' Βάθμιας αλλά και για νεαρά άτομα.

Κλιματική αλλαγή και η ανισότητα μεταξύ των φύλων

Η κλιματική αλλαγή και η ανισότητα μεταξύ των φύλων είναι μερικές από τις πιο μεγάλες προκλήσεις της εποχής μας, με σύνθετες και εξελισσόμενες δυναμικές. Οι οικολογικές κρίσεις, η φτώχεια και οι ανισότητες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Οι ρίζες αυτών των παγκόσμιων ζητημάτων όπως η αποικιοκρατία, η πατριαρχία και το τρέχον οικονομικό μοντέλο έχουν μεγάλο αντίκτυπο στον πλανήτη και σε όλους τους ανθρώπους, αλλά επηρεάζουν τους ανθρώπους διαφορετικά ανάλογα με το ποιοι και ποιες είναι και πού ζουν.

Η ανισότητα μεταξύ των φύλων και η κλιματική αλλαγή αλλά και γενικότερα οι οικολογικές κρίσεις είναι αλληλοσυνδεδεμένες και επιδεινώνουν η μία την άλλη. Είναι, λοιπόν, κρίσιμο να ενώσουμε τις δυνάμεις μας, να μοιραστούμε την ευθύνη και να συμμετέχουμε στη διαμόρφωση νέων μετασχηματιστικών αντιλήψεων, που είναι ευαισθητοποιημένες τόσο πάνω στην ισότητα των φύλων όσο και στις οικολογικές κρίσεις. Για να το επιτύχουμε αυτό είναι απαραίτητο να ενστερνιστούμε αξίες όπως η φροντίδα, η ενσυναίσθηση, η αλληλεγγύη, η συνδεσιμότητα και η ενδυνάμωση.

Πιστεύουμε ακράδαντα ότι οι άνθρωποι όλων των ηλικιών, από όλο τον κόσμο και από κάθε πολιτισμό μπορούν να παίξουν καθοριστικό ρόλο τόσο στην αποτροπή της περαιτέρω κλιματικής αλλαγής όσο και στην προώθηση της ισότητας των φύλων και ότι αυτά δεν είναι απλώς ζητήματα που αφορούν μόνο τις γυναίκες και τα κορίτσια. **Αυτή η ενότητα θα σας βοηθήσει να κατανοήσετε πώς οι ανισότητες μεταξύ των φύλων και του κλίματος «διασταυρώνονται», τέμνονται. Επίσης, θα έχετε την ευκαιρία να έρθετε σε επαφή με τις κοινές αξίες, που βρίσκονται στον πυρήνα της έμφυλης διάστασης της δικαιοσύνης και κλίματος.**

Τα τελευταία 25 χρόνια το πλουσιότερο 10% του παγκόσμιου πληθυσμού έχει συμβάλει σε πάνω από 50% των συνολικών εκπομπών άνθρακα, ενώ το φτωχότερο 50% ευθύνεται μόνο για το 7% των εκπομπών (Stockholm Environment Institute και Oxfam, 2022).

Ανισότητα στις εκπομπές άνθρακα. Το 80% των ατόμων που πλήττονται από την κλιματική αλλαγή είναι γυναίκες και κορίτσια, οι οποίες μετακινούνται σε ασφαλέστερες περιοχές, αλλά αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο φτώχειας, βίας και γεννήσεων, που δεν τις είχαν προγραμματίσει (UN Environment in World Economic Forum, 2024²).

2 UN Environment in World Economic Forum. (2024). Climate change impacts women more. We must legislate to protect their health. <https://www.weforum.org/agenda/2024/01/women-health-climate-change/>.

«Συννεφόμελο» απαντήσεων πάνω στο ερώτημα
«Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι αξίες του Οικοφεμινισμού».

Απαντήσεις της ευρωπαϊκής ομάδας συγγραφής του Οδηγού κατά την διάρκεια του σχεδιασμού του.

Παιδαγωγική Προσέγγιση

Σε αυτή την ενότητα θα γνωρίσουμε συνοπτικά το πλαίσιο της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης, το οποίο και αποτελεί την παιδαγωγική βάση του Οδηγού «Φροντίζοντας τον Πλανήτη μας: Ο Οδηγός ECOALITY για άτομα εφηβικής και νεανικής ηλικίας» και με βάση αυτό αναπτύχθηκαν και τα 10 Σχέδια Μαθήματος.

Παιδαγωγική Προσέγγιση

Η Παγκόσμια Εκπαίδευση, όπως ορίζεται από τη «**Ευρωπαϊκή Διακήρυξη για την Παγκόσμια Εκπαίδευση έως το 2050³**»:

«...είναι η εκπαίδευση που επιτρέπει στους ανθρώπους να προβληματίζονται κριτικά για τον κόσμο και τη θέση τους σε αυτόν. Να ανοίγουν τα μάτια, την καρδιά και το μυαλό τους στην πραγματικότητα του κόσμου σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. Ενισχύει τους ανθρώπους να κατανοούν, να φαντάζονται, να ελπίζουν και να δρουν για να δημιουργήσουν έναν κόσμο κοινωνικής και κλιματικής δικαιοσύνης, ειρήνης, αλληλεγγύης, ισότητας και ισονομίας, βιωσιμότητας και διεθνούς συνειδητοποίησης για το πώς ο κόσμος λειτουργεί, ενστερνιζόμενη τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της διαφορετικότητας, την συμπερίληψη και την αξιοπρεπή ζωή για όλους τους ανθρώπους, τώρα αλλά και στο μέλλον»

Η Παγκόσμια Εκπαίδευση είναι ένας όρος-ομπρέλα, που περιλαμβάνει πολλούς διαφορετικούς όρους, όπως η Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Πολιτεότητα (GCE), η Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (SDE) και άλλες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις. Ενσωματώνει την περιβαλλοντική δικαιοσύνη, την ισότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενθαρρύνοντάς μας να σκεφτούμε κριτικά και να διερευνήσουμε πώς τα περιβαλλοντικά ζητήματα συνδέονται με τις κοινωνικές ανισότητες ενώ παράλληλα μας ενθαρρύνει να πραγματοποιήσουμε θετικές αλλαγές στις κοινότητές μας.

Παρόλο που η εξάλειψη της κλιματικής αλλαγής και των διακρίσεων λόγω φύλου είναι εξαιρετικά δύσκολη, εμείς —εκπαιδευτικοί, μαθητές και μαθήτριες, νέοι, σχολεία και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών— μπορούμε να διαδραματίσουμε κεντρικό ρόλο στην υπεράσπιση αυτών των παγκόσμιων ζητημάτων. Μπορούμε να τα επηρεάσουμε άμεσα μέσω των καθημερινών μας ενεργειών ως υπερασπιστές της κλιματικής και κοινωνικής δικαιοσύνης!

3 Pashby, K. and Sund, L. (2019). Teaching for sustainable development through ethical global issues pedagogy: A resource for secondary teachers. Retrieved from <https://www.mmu.ac.uk/sites/default/files/2020-11/Ethical-Global-Issues-English.pdf>

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Η Παγκόσμια Εκπαίδευση περιλαμβάνει πολλές εκπαιδευτικές στρατηγικές και προσεγγίσεις. Μια μετασχηματιστική προσέγγιση υποστηρίζει την δουλειά πάνω σε σημαντικά και αντιφατικά ερωτήματα που προκαλούν συναισθήματα και σκέψεις. Η μετασχηματιστική παιδαγωγική εστιάζει στη δικαιοσύνη και την ελπίδα, οικοδομώντας και δρώντας προς ένα βιώσιμο μέλλον, αντιμετωπίζοντας την κλιματική αλλαγή, ενθαρρύνοντας την υπεύθυνη κατανάλωση, την ισότητα στην εργασία, τη δημοκρατία, την ένταξη και την υιοθέτηση πιο «φροντιστικών» μοντέλων ζωής τόσο για τον πλανήτη όσο και για τους ανθρώπους. Αυτά τα θέματα ωφελούνται από τη διεπιστημονική προσέγγιση, καθώς μπορούν να συνδεθούν με τα περισσότερα σχολικά μαθήματα και επιδρούν θετικά με τον έναν ή τον άλλον τρόπο. Αυτού του είδους η διεπιστημονική προσέγγιση σημαίνει απομάκρυνση από τη παραδοσιακή διδασκαλία που επικεντρώνεται σε ένα «μοναδικό μάθημα» και αυτό είναι ακριβώς αυτό που υποστηρίζει το παιδαγωγικό πλαίσιο του Οδηγού.

Μελετώντας, για παράδειγμα, θέματα κλιματικής αλλαγής με την ενσωμάτωση πολλών μαθημάτων —όπως επιστήμη, τεχνολογία, τέχνη, κοινωνικές σπουδές και μαθηματικά— βοηθά τους μαθητές και τις μαθήτριες να ανακαλύψουν πολλαπλές προοπτικές. Αυτή η προσέγγιση τους επιτρέπει να διερευνήσουν τις Γνώσεις, την Κατανόηση, τις Αξίες, τις Στάσεις και τις Δεξιότητες, που σχετίζονται με το ίδιο ζήτημα.

Κριτικός αναστοχασμός πάνω σε πολύπλοκα ζητήματα

Ο κριτικός αναστοχασμός και διερεύνηση όλων των οπτικών και των εμπειριών στα πολύπλοκα ζητήματα είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να κατανοηθεί η «μεγάλη εικόνα». Οι εύκολες απαντήσεις σε σύνθετα προβλήματα είναι συνήθως μονοδιάστατες και απλοποιημένες οπτικές, που αποκρύπτουν την πολυπλοκότητα και την αλληλοσύνδεση των ζητημάτων. Γι' αυτόν τον λόγο είναι απαραίτητο να αναπτύξουμε τις δεξιότητες της κριτικής σκέψης και της κρίσης, καθώς διαμορφώνουν μια διαδικασία, που αναζητά το σύνολο των πληροφοριών, όσο «περιθωριοποιημένες» και αν είναι και απαιτεί την ανάλυση, την αξιολόγηση και πολλές φορές την αμφισβήτηση παραδοχών, που έχουν οδηγήσει σε απλοποιημένα μοτίβα σκέψης, που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Μια κριτική ματιά πάνω στις υπάρχουσες σχέσεις εξουσίας αλλά και στις κοινωνικά δομημένες διακρίσεις είναι απαραίτητη για την ανακατασκευή τους⁴. Για παράδειγμα, οι κλιματικές κρίσεις τείνουν να επηρεάζουν δυσανάλογα τις γυναίκες και τα κορίτσια, κάτι που θα εξερευνήσουμε περαιτέρω στην Ενότητα 2. Μια μετασχηματίζουσα προσέγγιση πάνω στην ανισότητα των φύλων στοχεύει να μετασχηματίσει τις ανισότητες σε «ισότητες», σε ό, τι αφορά τα δικαιώματα και τους ρόλους, ενδυναμώνοντας τα άτομα⁵.

“

Οποιαδήποτε ριζοσπαστική παιδαγωγική πρέπει να επιμένει ότι η ύπαρξη όλων των ανθρώπων αναγνωρίζεται ως σημαντική. Αυτή η επιμονή δεν μπορεί να δηλώνεται απλά. Πρέπει να επιδεικνύεται μέσω παιδαγωγικών πρακτικών. Αρχικά ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει ειλικρινά να αναγνωρίζει τη σημαντικότητα της ύπαρξης όλων.”

*Bell Hooks,
Αμερικανίδα φεμινίστρια,
καθηγήτρια πανεπιστημίου*

Πηγή: The Bell Hooks Institute

4 Pashby, K. and Sund, L. (2019). Teaching for sustainable development through ethical global issues pedagogy: A resource for secondary teachers. Retrieved from <https://www.mmu.ac.uk/sites/default/files/2020-11/Ethical-Global-Issues-English.pdf>

5 UNICEF (2022). Gender Policy and Action Plan 2022-2025 Gender-Transformative Programming (UNICEF Background Paper Series). Retrieved from <https://www.unicef.org/gender-equality/gender-action-plan-2022-2025>

Τι κάνει την Παγκόσμια Εκπαίδευση μοναδική

Η Παγκόσμια Εκπαίδευση χρησιμοποιεί μια μετασχηματίζουσα προσέγγιση, που ξεκινά με το να επικεντρώνεται στην εμπειρία των ατόμων, που απαρτίζουν τις ομάδες είτε πρόκειται για σχολικές, είτε για ομάδες της κοινωνίας των πολιτών κτλ. Είναι οι δικές μας εμπειρίες, αντιλήψεις, απόψεις, συνδέσεις και συναισθήματα πάνω σ' ένα δεδομένο θέμα, που προκαλούν ή/και παρέχουν τις βάσεις για τη μάθηση, κάνοντάς την έτσι ένα προσωπικό, σημαντικό βίωμα για το κάθε μέλος της ομάδας.

Ξεκινώντας με αυτό που γνωρίζει και μοιράζεται το κάθε μέλος της ομάδας στην ολομέλεια, κάνει την διαδικασία συνεργατική έτσι ώστε οι εκπαιδευτικοί της τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης να «δρουν» από κοινού με τα μέλη των ομάδων τους και όχι εκ μέρους αυτών. Αυτού του τύπου τα μαθησιακά περιβάλλοντα δημιουργούν ένα κλίμα ασφάλειας και σεβασμού προς όλα τα μέλη της ομάδας και έτσι τα ίδια αισθάνονται άνετα να μοιραστούν ιδέες, σκέψεις, εμπειρίες, ανησυχίες ή και αμφιβολίες, χωρίς το φόβο της επίκρισης. Ταυτόχρονα, αναπτύσσεται η αυτονομία και η υπευθυνότητα των μελών της ομάδας καθώς και η δημοκρατική τους κουλτούρα.

Η μάθηση είναι μια προσωπική και κοινωνική διαδικασία. Έχει να κάνει τόσο με αυτά που γνωρίζεις όσο και με το τι αισθανεσαι. Στις συνεργατικές διαδικασίες μάθησης, όπου ανταλλάσσουμε σκέψεις και συναισθήματα με άλλα άτομα, καλλιεργούμε βασικές δεξιότητες ζωής, όπως η διαμόρφωση και η τεκμηρίωση της γνώμης μας, η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και η δημιουργία συλλογικών δράσεων. Είναι σημαντικό να αναπτύσσουμε και να καλλιεργούμε στα μέλη των ομάδων μας, μέσω συμμετοχικών μεθοδολογιών τις Γνώσεις, την Κατανόηση, τις Αξίες, τις Στάσεις και Δεξιότητες (Γ.Κ.Α.Σ.Δ), που συνθέτουν το προφίλ των ενεργών πολιτών. Η ανάπτυξη αυτών των δεξιοτήτων συμβάλλει στην διαμόρφωση της δημοκρατικής κουλτούρας και της ενεργής συμμετοχής όλων των ατόμων στην ευρύτερη κοινωνία μ' έναν συμπεριληπτικό τρόπο.

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΙΝΑΙ

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΔΕΝ

✓ Το να θέτεις ερωτήματα και να καλλιεργείς την κριτική σκέψη	✗ Χειραγωγεί τους ανθρώπους στο τι να λένε και στο τι να σκέφτονται
✓ Το να διερευνάς τη σύνδεση και την αλληλεξάρτηση των τοπικών και των παγκόσμιων ζητημάτων	✗ Είναι κάτι που αναφέρεται και αφορά μόνο σε τόπους και σε ανθρώπους που ζουν μακριά μας
✓ Το να αναγνωρίζεις την πολυπλοκότητα των παγκόσμιων ζητημάτων και να διερευνάς όλες τις οπτικές	✗ Είναι η απόδοση απλών λύσεων πάνω σε σύνθετα ζητήματα
✓ Το να διερευνάς τα ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης τοπικά και παγκόσμια	✗ Δεν βασίζεται στην φιλανθρωπία
✓ Η δημιουργία μαθησιακών περιβαλλόντων, όπου τα μέλη της κάθε ομάδας ενημερώνονται, σκέφτονται και δρουν σε συλλογική βάση	✗ Είναι μία αφηρημένη παιδαγωγική έννοια χωρίς εφαρμογή και αποτελέσματα στην πραγματική ζωή
✓ Η δημιουργία πλαισίων μάθησης μέσα και γύρω από ζητήματα της πραγματικής ζωής	✗ Μία επιφανειακή συμπερίληψη όλων των ατόμων στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων
✓ Κατάλληλη για να διατρέχει οριζόντια το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών όλων των βαθμίδων	✗ Είναι ως θεματική δύσκολη για τους μαθητές και τις μαθήτριες
✓ Ένας τρόπος να εμπλουτιστεί η καθημερινή διδασκαλία	✗ Είναι ένα επιπλέον μάθημα του ωρολογίου προγράμματος
✓ Μια παιδαγωγική και μεθοδολογική προσέγγιση τόσο για το σχολικό περιβάλλον της τυπικής εκπαίδευσης όσο και της μη τυπικής πχ. των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών	

Ενεργή συμμετοχή και κοινωνικός αντίκτυπος

Η ενσωμάτωση της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης είναι ένας τρόπος να ενεργοποιηθούν ο μαθητικός πληθυσμός καθώς και τα άτομα νεανικής ηλικίας, ώστε να κινητοποιηθούν πάνω στα κοινωνικά ζητήματα και να τα επηρεάσουν. Η ενεργή συμμετοχή των μαθητών, των μαθητριών και των νέων είναι καθοριστική για το μετασχηματισμό της κοινωνίας και μπορεί να γίνει μέσω της τυπικής αλλά και της μη τυπικής εκπαίδευσης. Η σύνδεση της μάθησης με τοπικά περιβάλλοντα και κοινότητες μέσω πρακτικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, επισκέψεις στο πεδίο, ενθαρρύνει τα άτομα να αναπτύξουν το αίσθημα του συν- ανήκειν και κατ' επέκταση ένα αίσθημα ευθύνης για τις τοπικές κοινότητες και τα οικοσυστήματα μέσα στα οποία ανήκουν.

Η μετασχηματίζουσα προσέγγιση της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης του Οδηγού.

Στοχοθεσία του υλικού και εκπαιδευτικές πρακτικές

Στρατηγικές για την ενίσχυση της ενεργής πολειότητας και των δεξιοτήτων συμμετοχής.

Στόχος του υλικού είναι, πέρα από την κατάρτιση του θεωρητικού πλαισίου, να δώσει ιδέες, εκπαιδευτικές πρακτικές, μεθοδολογίες αλλά και αναλυτικά σχέδια μαθήματος για την απόκτηση γνώσεων αλλά και της κατανόησης αυτών πάνω σε παγκόσμια ζητήματα καθώς και την καλλιέργεια αξιών, δεξιοτήτων αλλά και στάσεων έτσι ώστε να ενισχυθεί η ταυτότητα του ενεργού πολίτη.

Μέσα από μεθοδολογίες και συγκεκριμένες εκπαιδευτικές πρακτικές και εργαλεία ενθαρρύνεται η ενεργή συμμετοχή των ατόμων εφηβικής και νεανικής ηλικίας, διαμορφώνοντας έτσι και μια δημοκρατική κουλτούρα πολιτών, που μαθαίνουν να συμμετέχουν και να δρουν τοπικά και παγκόσμια για κοινωνική και κλιματική δικαιοσύνη.

Οι εκπαιδευτικές πρακτικές παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Οπτικό υλικό π.χ. φωτογραφίες, βίντεο αλλά και μαρτυρίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κατανόηση των ανισοτήτων και άνισης επίδρασης των κλιματικών αλλαγών σε διάφορες κοινωνικές ομάδες (φύλο, φυλή κτλ.).

Οι **Μελέτες Περίπτωσης** μπορούν να χρησιμοποιηθούν, επίσης, για την ανάλυση πραγματικών καταστάσεων και να αναπτύξουν την ενσυναίσθηση και τη βαθύτερη σύνδεση με ανθρώπους, που απειλούνται άμεσα από την κλιματική αλλαγή ή επηρεάζονται από την ανισότητα μεταξύ των φύλων.

Η **αξιοποίηση της μεθόδου** πρότζεκτ είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για τη βαθύτερη διερεύνηση συγκεκριμένων ζητημάτων ή/και σχέσεων αλλά και για την αναζήτηση πρακτικών λύσεων.

Τα **Παιχνίδια Ρόλων**, μπορεί να βασίζονται σε πραγματικά γεγονότα ή να είναι προϊόν μυθοπλασίας εμπνευσμένα από την πραγματικότητα και μπορούν να αξιοποιηθούν για την κατανόηση διαφορετικών οπτικών, να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθηση και να τονίσουν την πληθώρα των εμπειριών για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της ανισότητας μεταξύ φύλων.

Οι **προσομοιώσεις** μπορούν να αξιοποιηθούν για να βιωθούν διαφορετικές καταστάσεις της πραγματικής ζωής όπως π.χ. συζητήσεις για την λήψη αποφάσεων, τις διαπραγματεύσεις, την συνηγορία, που σχετίζονται με θέματα κλιματικής αλλαγής, του φύλου, της φυλής, της εξουσίας και των προνομιών.

Η **παρουσίαση τοπικών και παγκόσμιων ζητημάτων** μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αναδείξει τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των ζητημάτων, ώστε να διαφανεί και η αλληλεξάρτησή τους και πώς το ένα επηρεάζει το άλλο.

Οι **συζητήσεις και οι αγώνες λόγων (debates)** είναι εργαλεία που πυροδοτούν την εμπλοκή των μελών στις διαδικασίες μάθησης και ευαισθητοποίησης γύρω από την αντιμετώπιση και την εύρεση λύσεων.

Προσκεκλημένοι και προσκεκλημένες **ομιλητές και ομιλήτριες** καθώς και ειδικοί θα μπορούσαν να φανούν ιδιαίτερα χρήσιμοι για μια πρώτη εισαγωγή σε θέματα κλιματικών κρίσεων και ανισοτήτων μεταξύ των φύλων.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

- Αφιερώστε λίγο χρόνο για να προετοιμαστείτε.
- Βεβαιωθείτε ότι το υλικό και τα παραδείγματα που χρησιμοποιείτε είναι αξιόπιστα και τεκμηριωμένα.
- Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες και το υλικό θα πρέπει να είναι χωρίς αποκλεισμούς και τα μέλη θα πρέπει να είναι σε θέση να βλέπουν τις εμπειρίες τους να αντικατοπτρίζονται στα υλικά και/ή στο σχεδιασμό των δραστηριοτήτων.
- Προωθήστε τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και την ειρήνη. Χρησιμοποιήστε γλώσσα που να ενδυναμώνει, να δίνει έμφαση στην ανθεκτικότητα και τη δράση των κοινοτήτων και όχι να θυματοποιεί ή να απειλεί.
- Ενθαρρύνετε τον προβληματισμό πάνω στις θέσεις των μελών της ομάδας σε ό,τι αφορά τα προνόμια ή/και τους αποκλεισμούς. Αμφισβητήστε τους παραδοσιακούς ρόλους των φύλων και προωθήστε την ισότητα των φύλων ως μέρος της λύσης των κλιματικών προκλήσεων.
- Λάβετε υπόψη ότι πιθανά ορισμένες δραστηριότητες ή και εκπαιδευτικά εργαλεία μπορεί να προκαλέσουν άγχος στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες, οπότε προετοιμαστείτε για τέτοιου είδους αντιδράσεις.
- Αναζητάτε και εξετάζετε κάθε φορά σε βάθος τους παράγοντες που προκαλούν μία κατάσταση. Ποιοι έχουν συμβάλει για την δημιουργία της, πώς συνδεόμαστε με αυτήν τοπικά και παγκόσμια;
- Εξετάστε διαφορετικές οπτικές γωνίες μιας δεδομένης κατάστασης και όχι μόνο μια επικρατούσα τάση. Ποιος/ποια ή τι θα μπορούσε να προσφέρει μια εναλλακτική προοπτική ή άποψη;
- Ποιες φωνές ακούγονται πιο δυνατά; Βεβαιωθείτε ότι αναδύονται περιθωριοποιημένες φωνές.

Τα Σχέδια Μαθήματος της ενότητας 3 αποτελούν σχεδιασμούς, που υιοθετούν την προσέγγιση και τα εργαλεία της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης, συνδέονται με τα συγκεκριμένα θέματα της κλιματικής και της έμφυλης διάστασης της δικαιοσύνης και στοχεύουν σε μια μετασχηματιστική μάθηση.

Με αυτά τα 10 Σχέδια Μαθήματος, που μπορούν να υλοποιηθούν σε ομάδες Β' Βάθμιας τυπικής εκπαίδευσης αλλά και μη τυπικής, προσεγγίζεται το θέμα της διαθεματικότητας (intersectionality) σε σχέση και με την περιβαλλοντική κρίση κάτω από την ευρύτερη έννοια της κοινωνικής δικαιοσύνης με απώτερο στόχο τα άτομα εφηβικής και νεανικής ηλικίας να ευαισθητοποιηθούν για τα θέματα αυτά άλλα και να κινητοποιηθούν, ώστε να φέρουν μία θετική αλλαγή στις κοινότητες στις οποίες ανήκουν.

Στόχος μας είναι να συμβάλουμε σε μια καλύτερη αναγνώριση και κατανόηση της σχέσης μεταξύ της κλιματικής αλλαγής και της ανισότητας των φύλων που θα οδηγήσει σε δράση για θετική αλλαγή.

ΣΥΖΗΤΗΣΤΕ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΤΕΙΤΕ

ΠΟΙΕΣ ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ
ΟΙ ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ,
ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ
Η ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΑΥΤΩΝ, ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ
ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΗΣ
ΗΛΙΚΙΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΒΡΟΥΝ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥΣ
ΣΤΟΝ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ;

Αυτός ο πλούσιος οδηγός έχει στόχο να καλλιεργήσει μια βαθιά κατανόηση της σύνδεσης μεταξύ της κλιματικής και έμφυλης διάστασης της δικαιοσύνης, της κοινωνικής ισότητας, της ταυτότητας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της παγκόσμιας αλληλεξάρτησης. Δίνει έμφαση στον ρόλο που έχουν οι αξίες και οι στάσεις στη διαμόρφωση του κόσμου, ενώ παράλληλα αναπτύσσει βασικές δεξιότητες, όπως η κριτική και δημιουργική σκέψη, η ενσυναίσθηση και η ενεργή συμμετοχή των νέων εντός και εκτός σχολείων. Οι αναφερόμενες δεξιότητες ευθυγραμμίζονται με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πλαίσια, όπως οι Παγκόσμιες Ικανότητες του ΟΟΣΑ⁶ και οι βασικές ικανότητες της UNESCO για την εκπαίδευση στη βιώσιμη ανάπτυξη⁷.

Ελπίζουμε ότι το παιδαγωγικό πλαίσιο του Οδηγού μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πυξίδα για την πορεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας και παράλληλα μπορεί να ενσωματωθεί σε διάφορα μαθησιακά περιβάλλοντα, ενισχύοντας ευρύτερους εκπαιδευτικούς στόχους. Ενθαρρύνει μια διαφορετική παιδαγωγική προσέγγιση που μπορεί να διατρέξει και να εμπλουτίσει οριζόντια στα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος, καθώς διατρέχεται από διεπιστημονικότητα και διαθεματικότητα. Το παιδαγωγικό πλαίσιο του υλικού προωθεί αυτό που ονομάζουμε στην Παγκόσμια Εκπαίδευση μετασχηματίζουσα προσέγγιση: ΜΑΘΑΙΝΩ, ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ, ΕΝΔΥΝΑΜΩΝΩ/ΟΜΑΙ, ΔΡΩ, ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΖΩ. Είναι μετασχηματιστική γιατί αναπτύσσει τις γνώσεις, την κατανόηση, τις δεξιότητες, τις αξίες και τις στάσεις, που χρειάζονται τα άτομα εφηβικής και νεανικής ηλικίας τόσο για να συμμετέχουν πλήρως σε μια παγκόσμια κοινωνία και οικονομία όσο και για να συμβάλλουν και να ζουν σε έναν πιο δίκαιο, ασφαλή και βιώσιμο κόσμο από αυτόν που κληρονόμησαν.

6 Global competence - PISA ([oecd.org](https://www.oecd.org/pisa/))

7 Learning to transform the world: key competencies in education for sustainable development - UNESCO Digital Library

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τους βασικούς πυλώνες Γνώσεων, Κατανόησης, Αξιών, Στάσεων και Δεξιοτήτων, στους οποίους στοχεύει αυτός ο οδηγός, για άτομα 14+.

Όλα τα Σχέδια Μαθήματος της ενότητας 3, εκκινούν από το παρακάτω παιδαγωγικό πλαίσιο.

Γνώσεις & Κατανόηση

	ΗΛΙΚΙΑ 14 – 16	ΗΛΙΚΙΑ 16+
Κλίμα, Δικαιοσύνη και Περιβάλλον	- Αναλύστε τις ριζικές αιτίες της κλιματικής κρίσης και κατανοήστε τις έμφυλες επιπτώσεις της. - Σκεφτείτε ποιοι πλήττονται περισσότερο από την κλιματική κρίση και ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της ανακούφισης των ανθρώπων μετά τα φαινόμενα. - Κατανοήστε τον αντίκτυπο στο νότιο ημισφαίριο για αυτήν και τις μελλοντικές γενιές.	Ερευνήστε τη σύνδεση μεταξύ φτώχειας, καπιταλισμού, κλιματικής κρίσης και πατριαρχίας.
Κοινωνική Δικαιοσύνη, Ισότητα και Έμφυλη διάσταση της Δικαιοσύνης	- Ενημερωθείτε για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τοπικά και παγκόσμια. - Εξερευνήστε τα έμφυλα στερεότυπα και τους ρόλους στην κοινότητα, τοπικά και παγκόσμια. - Σκεφτείτε τη συμμετοχή και την επιρροή των γυναικών στην πολιτική και τη λήψη αποφάσεων. - Εξετάστε τις ευρύτερες αιτίες ανισότητας και τον αντίκτυπο των πολιτικών και των δυναμικών εξουσίας στην ισότητα των φύλων. - Αυξήστε την ευαισθητοποίηση για πρωτοβουλίες που αντιμετωπίζουν τη φτώχεια και την ανισότητα.	- Κατανοήστε και αναλύστε την έννοια της έμφυλης δικαιοσύνης. - Εξερευνήστε για αιτήματα που αφορούν την καταπάτηση της κοινωνικής δικαιοσύνης με έμφαση στη διάσταση του φύλου. - Αναλύστε στρατηγικές και πρακτικές που μπορούν να επιφέρουν κοινωνική δικαιοσύνη.

Ταυτότητα, Διαφορετικότητα και Διαθεματικότητα (Intersectionality)	• Εξερευνήστε τις μεταβλητές που επηρεάζουν το σχηματισμό της ταυτότητας και κατανοήστε πώς διαφορετικοί παράγοντες μπορούν να δημιουργήσουν άνισες δυναμικές σε μια κοινωνία ή κοινότητα. • Ερευνήστε τη διαφορετικότητα και τη διαθεματικότητα (Intersectionality). • Αναλύστε τη σύνδεση μεταξύ ανισότητας των φύλων και της κλιματικής αλλαγής. • Σκεφτείτε πώς οι διαφορετικές ταυτότητες μπορούν να οδηγήσουν σε μια πιο συμπεριληπτική κοινωνία. • Μάθετε για τον αντίκτυπο ιστορικών πρακτικών όπως η δουλεία και η αποικιοκρατία και κατανοήστε πώς αυτές σχετίζονται με τις εκκλήσεις για κλιματική δικαιοσύνη.	• Κατανοήστε την πολυσχιδή φύση της ταυτότητας. • Αναλύστε τις κυρίαρχες κουλτούρες και τον αντίκτυπό τους στην ταυτότητα. • Εξερευνήστε πώς η παγκοσμιοποίηση μπορεί να επηρεάσει την ταυτότητα. • Μελετήστε κινήματα για κοινωνική δικαιοσύνη και απελευθέρωση. • Εξετάστε τις καλύτερες στρατηγικές για κοινωνική αλλαγή.
Βιώσιμη Ανάπτυξη / Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)	• Συζητήστε και αναλύστε την έννοια της ανάπτυξης και της βιωσιμότητας. • Διερευνήστε τις επιπτώσεις των επιστημονικών ανακαλύψεων και τεχνολογικών εξελίξεων. • Εξετάστε τον ρόλο και την υπευθυνότητα κάθε εμπλεκόμενου φορέα στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης. • Διερευνήστε γιατί δημιουργήθηκαν οι ΣΒΑ και τη σχέση τους με τα ανθρώπινα δικαιώματα.	• Κατανοήστε το πλαίσιο και τις προκλήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης και των ΣΒΑ. • Αξιολογήστε εναλλακτικές λύσεις. • Σκεφτείτε τη συμμετοχή και την ενδυνάμωση στην ανάπτυξη και βιωσιμότητα.
Ανθρώπινα Δικαιώματα	• Διερευνήστε γιατί παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους παράγοντες που εμπλέκονται. • Κατανοήστε τις ευθύνες του κράτους στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μελετήστε τις υποχρεώσεις άλλων φορέων εντός της κοινωνίας. • Αναστοχαστείτε πάνω στις συνδέσεις μεταξύ ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έμφυλης δικαιοσύνης και κλιματικής αλλαγής.	• Μελετήστε την ιστορία και τη φιλοσοφία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. • Κατανοήστε τα ανθρώπινα δικαιώματα όσον αφορά την καθολικότητα, την αδιαίρετοτητα και την αλληλεξάρτησή τους. • Εντοπίστε τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κυβερνήσεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Εξουσία, Ενδυνάμωση και Συνηγορία

- Ενημερωθείτε για την παγκόσμια διακυβέρνηση, τις δομές και τις διαδικασίες.
- Σκεφτείτε πώς η επέκταση της εξουσίας και της επιρροής χωρών ή οργανισμών μπορεί να επηρεάσει κουλτούρες, στάσεις και εμπειρίες όσων πλήττονται.
- Κατανοήστε τη δύναμη της συλλογικής δράσης στην αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων.

- Κατανοήστε πώς τα άτομα, οι ομάδες και οι δημόσιοι και ιδιωτικοί τομείς εμπλέκονται στην παγκόσμια διακυβέρνηση.
- Σκεφτείτε τις άνισες σχέσεις εξουσίας μεταξύ των εθνών.
- Αναγνωρίστε παράγοντες που εμποδίζουν την ιδιότητα του πολίτη και τη συμμετοχή των πολιτών.
- Κατανοήστε το ρόλο της Εκπαίδευσης για την Παγκόσμια Ιδιότητα του Πολίτη στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών.

Παγκοσμιοποίηση και Αλληλεξάρτηση

- Αναλύστε την πολυπλοκότητα της παγκοσμιοποίησης και των παγκόσμιων ζητημάτων.
- Αναγνωρίστε τις ανισότητες εξουσίας μεταξύ πλούσιων και φτωχών χωρών και τον αντίκτυπο που έχει αυτό σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.
- Κατανοήστε τα παγκόσμια οικονομικά και πολιτικά συστήματα και πώς επηρεάζουν τις ζωές των ανθρώπων.

- Αξιολογήστε τον αντίκτυπο της παγκοσμιοποίησης στον πλούτο και την ανισότητα.
- Αναλύστε τις κριτικές του εμπορίου, των χρηματοοικονομικών ροών και της παγκόσμιας διακυβέρνησης.
- Κατανοήστε τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες της παγκοσμιοποίησης.
- Κατανοήστε τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού και την εκμετάλλευση των γυναικών και την καταστροφή της φύσης κατά μήκος αυτών των αλυσίδων.

Αξίες και Στάσεις

	ΗΛΙΚΙΑ 14 – 16	ΗΛΙΚΙΑ 16+
Αίσθηση Ταυτότητας, Αυτοεκτίμηση και Αποδοχή της Διαφορετικότητας	- Αναγνωρίστε την αξία του εαυτού σας και αποδεχτείτε την ατομικότητα των άλλων. - Κατανοήστε ότι η συμπερίληψη σημαίνει ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν αξία και δικαιούνται ισότητα. - Δείξτε σεβασμό στις απόψεις των άλλων και αμφισβητήστε τις διακρίσεις.	- Κατανοήστε την πολυδιάστατη φύση της προσωπικής ταυτότητας και αναγνωρίστε την ανθρώπινη αλληλεξάρτηση σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. - Υπερασπιστείτε τα ανθρώπινα δικαιώματα. - Εκτιμήστε τη μάθηση και τη συνεργασία με άλλους από διαφορετικά υπόβαθρα με διαφορετικές προοπτικές. - Αναγνωρίστε και ξεπεράστε τις δικές σας προκαταλήψεις και μεροληψίες. - Δείξτε την επιθυμία να εμβαθύνετε στην κατανόηση και την αλληλεπίδραση με διαφορετικούς πολιτισμούς τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. - Σκεφτείτε τις ταυτότητες φύλου, τις αντιλήψεις και τους ρόλους, και πώς η αρρενωπότητα και η θηλυκότητα συνδέονται με την κλιματική κρίση. - Κατανοήστε ότι όλα τα άτομα, ανεξαρτήτως φύλου, μπορούν να συμβάλουν σε μια δίκαιη μετάβαση.
Κοινωνική Δικαιοσύνη, Ισότητα και Έμφυλη διάσταση της Δικαιοσύνης	- Καλλιεργήστε το ενδιαφέρον για την αδικία, την εκμετάλλευση και την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. - Προθυμοποιηθείτε να δράσετε ενάντια στην αδικία και την ανισότητα. - Δείξτε προθυμία να πάρετε θέση για τα παγκόσμια ζητήματα με ενημερωμένο τρόπο. - Αναγνωρίστε ότι οι άνθρωποι μπορούν να έχουν μεγαλύτερο αντίκτυπο μέσω της συλλογικής δράσης.	- Κατανοήστε και αναλύστε την έννοια της έμφυλης δικαιοσύνης. - Ερευνήστε για καταστάσεις και περιπτώσεις που αφορούν την καταπάτηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και με έμφαση στη διάσταση του φύλου. - Αναλύστε στρατηγικές και πρακτικές που μπορούν να επιφέρουν κοινωνική δικαιοσύνη.

Σεβασμός για τους Ανθρώπους και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

- Καλλιεργήστε την αλληλεγγύη με όλα τα άτομα και κυρίως με τα άτομα που υποφέρουν από παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αδικία και διακρίσεις.
- Ζητήστε να λογοδοτήσουν οι φορείς που υποχρεούνται να τηρούν και να επιβλέπουν την τήρηση ισονομία.

- Αναγνωρίστε τις ανάγκες και τα δικαιώματα των σημερινών και των μελλοντικών γενεών, καθοδηγώντας τις να μάθουν, να σκέφτονται και να ενεργούν.

Ενεργός Συμμετοχή στην Προστασία του Περιβάλλοντος και την Προώθηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης

- Κατανοήστε τα περιβαλλοντικά ζητήματα και την αλληλεξάρτηση μεταξύ των ανθρώπων και του πλανήτη.
- Σκεφτείτε τις ανθρώπινες συνήθειες, συμπεριφορές και τις συνέπειες της εξάντλησης των πόρων σε σχέση με τον πλανήτη, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία της ατομικής και συλλογικής ευθύνης.
- Δείξτε δέσμευση για βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνοντας ενημερωμένες αποφάσεις που αντικατοπτρίζουν αυτή τη δέσμευση.

- Δείξτε ενδιαφέρον για το μέλλον του πλανήτη και των μελλοντικών γενεών.
- Αναλάβετε ευθύνη για τις δικές σας αλλαγές στο τρόπο ζωής, όπως εξοικονόμηση νερού, μείωση της κατανάλωσης της ενέργειας, ανακύκλωση, μειωμένη κατανάλωση και εφαρμογή κυκλικών οικονομιών.
- Συμμετέχετε σε φορείς λήψης αποφάσεων και σε εκστρατείες.
- Αντιμετωπίστε τις ριζικές αιτίες αυτών των ζητημάτων, δηλαδή τις δράσεις των εταιρειών που καθοδηγούνται κυρίως από άνδρες.

Δεξιότητες

	ΗΛΙΚΙΑ 14 – 16	ΗΛΙΚΙΑ 16+
Κριτική, Ανεξάρτητη και Δημιουργική Σκέψη	• Συνθέστε πληροφορίες από διαφορετικές πηγές. • Εξετάστε κριτικά τις δικές σας στάσεις, υποθέσεις και συμπεριφορές. • Αναπτύξτε νέες ιδέες και προοπτικές.	• Αξιολογήστε διαφορετικές προσεγγίσεις στις παγκόσμιες προκλήσεις. • Αξιολογήστε πώς η εξουσία επηρεάζει τη λήψη αποφάσεων. • Συνθέστε ιδέες για τοπικά και παγκόσμια ζητήματα. • Συμμετέχετε σε σχετικές πολιτικές διαδικασίες. • Καθοδηγήστε άλλα άτομα στη διερεύνηση των παγκόσμιων ζητημάτων και στη δράση. • Αναπτύξτε δεξιότητες για την ισότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη.
Ενσυναίσθηση και Αλληλεγγύη	• Αναπτύξτε ενσυναίσθηση προς τα άλλα άτομα. • Σκεφτείτε μια σειρά διαφορετικών προοπτικών κατά την ανάλυση εθνικών και παγκόσμιων προκλήσεων ή συζητήσεων. • Καλλιεργήστε ένα αίσθημα κοινοτικής ταυτότητας, αναγνωρίζοντας ότι η κοινοτική ευημερία ξεκινά από την ατομική ευημερία και το ανάποδο.	• Κατανοήστε πώς οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες των ανθρώπων διαμορφώνουν την προοπτική και τη λήψη αποφάσεων. • Κατανοήστε την πολυπλοκότητα των κινήτρων μιας ευρείας γκάμας παραγόντων σε δεδομένες καταστάσεις.

Αυτογνωσία και Αναστοχασμός

- Σκεφτείτε τις διαφορετικές πολιτιστικές οπτικές και αναγνωρίστε τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις.
- Καλλιεργήστε την κοινωνική και συναισθηματική αγωγή και μάθηση.
- Αξιολογήστε τις εμπειρίες και την ανατροφοδότηση στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Αναλογιστείτε τους παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση της ατομικής ταυτότητας και το ρόλο που παίζει μέσα στην κοινωνία (συμπεριλαμβανομένων των προνομίων, της κοινωνικοποίησης, των προκαταλήψεων της αρρενωπότητας και θηλυκότητας, της κλιματικής κρίσης κτλ.).

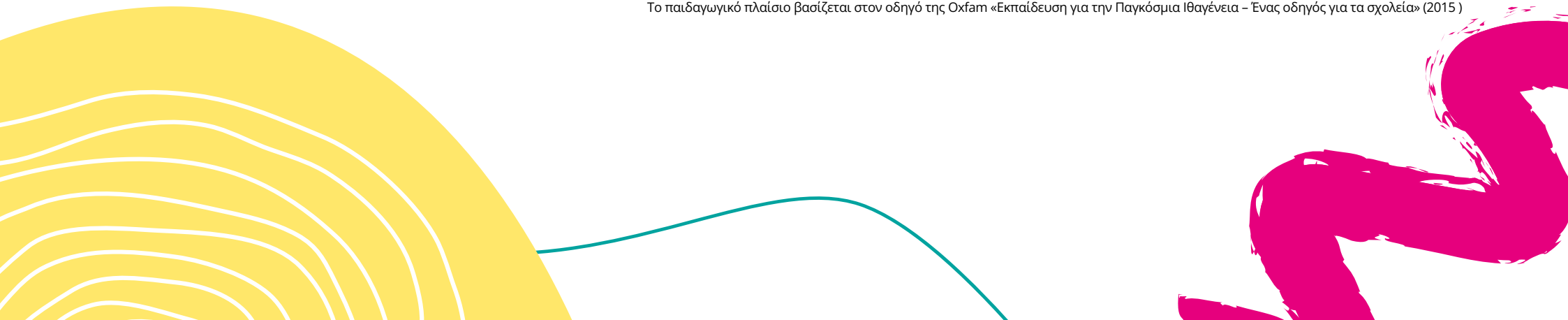
- Αναλογιστείτε τις προσωπικές αξίες και τις προκαταλήψεις σας.
- Κατανοήστε την επιρροή των κοινωνικών συμφραζομένων.
- Εκφράστε τι σημαίνει να είστε παγκόσμιος/α πολίτης.
- Οραματιστείτε δράσεις για κοινωνική αλλαγή.

Επικοινωνία, Συνεργασία και Επίλυση Συγκρούσεων

- Κατανοήστε τις παγκόσμιες συνδέσεις και σχηματίστε ανεξάρτητες απόψεις.
- Σκεφτείτε τους ρόλους των ομάδων και την ηγεσία.
- Σκεφτείτε λύσεις για την επίλυση συγκρούσεων.
- Δείξτε δεκτικότητα και σεβασμό στις διαφορετικές κουλτούρες, πολιτισμικά υπόβαθρα στην διαχείριση των συγκρούσεων.
- Ασκηθείτε στο πώς να επιλέγετε στόχους, να σχεδιάζετε δράσεις και να ξεπερνάτε εμπόδια.

- Ακούστε, σκεφτείτε και αξιολογήστε την άποψη του άλλου ατόμου και απαντήστε κατάλληλα.
- Αναγνωρίστε τις προκλήσεις της επικοινωνίας και ιδιαίτερα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας.
- Διαπραγματευτείτε αποτελεσματικά, επιλύοντας διαφορές συγκρούσεις μέσα στο πλαίσιο της δημοκρατικής κουλτούρας.

Το παιδαγωγικό πλαίσιο βασίζεται στον οδηγό της Oxfam «Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Ιθαγένεια – Ένας οδηγός για τα σχολεία» (2015)

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Η Διαθεματικότητα (Intersectionality) των ζητημάτων

Σε αυτήν την ενότητα του Οδηγού μας, θα εξετάσουμε τη **διαθεματικότητα δύο κρίσιμων και επείγουσων ζητήματων: τις κλιματικές κρίσεις και τη δικαιοσύνη μεταξύ των φύλων**. Οι στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (ΣΒΑ) απεικονίζουν με σαφήνεια τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ αυτών των προκλήσεων. Τονίζουν ότι κανένας στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί μεμονωμένα. Η πρόοδος σε έναν τομέα απαιτεί συντονισμένες κινήσεις για όλους τους στόχους από όλες τις χώρες.

“

**Πριν τελειώσετε το πρωινό σας,
θα έχετε βασιστεί στο μισό πλανήτη.”**

— Martin Luther King Jr.

Παγκόσμιες Αλληλεξαρτήσεις

Εξετάζοντας τις παγκόσμιες αλληλεξαρτήσεις

Τα σχολεία του 21^{ου} αιώνα θα πρέπει να προετοιμάζουν τους μαθητές και τις μαθήτριες για την πολύπλοκη και αλληλεξαρτώμενη πραγματικότητα του σύγχρονου κόσμου. **Αυτό απαιτεί βαθιά κατανόηση των περίπλοκων σχέσεων μεταξύ κλίματος, περιβάλλοντος, κοινωνίας, πολιτισμού και οικονομίας—γνωστών και ως Παγκόσμιες Αλληλεξαρτήσεις.** Αυτές οι αλληλεξαρτήσεις διαμορφώνονται από τη συνεχιζόμενη παγκοσμιοποίηση και εκτείνονται σε κοινότητες, έθνη, θεσμούς και άτομα.

Οι Παγκόσμιες Αλληλεξαρτήσεις εξελίσσονται συνεχώς. Η πανδημία του Covid-19, η κλιματική αλλαγή και οι παγκόσμιες συγκρούσεις υπογραμμίζουν μια σκληρή αλήθεια. Η αδιαφορία ή η κακή διαχείριση αυτών των αλληλεξαρτήσεων βλάπτει τόσο τους ανθρώπους όσο και τον πλανήτη. Σήμερα τα αγαθά διανύουν διπλάσια απόσταση από ό,τι πριν από 60 χρόνια και περνούν περισσότερα σύνορα πριν καταναλωθούν. Για παράδειγμα: η παραγωγή smartphones, καμερών και άλλου τέτοιου εξοπλισμού περιλαμβάνει ενέργειες, όπως η εξόρυξη κοβαλτίου από ορυχεία, μπαταρίες λιθίου, με αρνητικές επιπτώσεις στις κοινότητες και στο περιβάλλον (Έκθεση Ανθρώπινης Ανάπτυξης 2023/2024). Αυτό το παγκόσμιο δίκτυο συνδέσεων ενώνει ανθρώπους, τοποθεσίες και γεγονότα. Καθένας και καθεμία μας καταλαμβάνει μια θέση μέσα σε αυτό το δίκτυο και οι πράξεις μας μπορούν να έχουν θετική ή αρνητική επίδραση στον κόσμο.

Οι προκλήσεις, οι ευκαιρίες και οι αλληλεξαρτήσεις του διασυνδεδεμένου κόσμου μας απεικονίζονται στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ).

Αγγλικά: [THE 17 GOALS | Sustainable Development](#)

Ελληνικά: <https://unric.org/el/17-%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%BF%CE%B9-%CE%B2%CE%B9%CF%89%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B7%CF%83-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7%CF%83/>

Τι είναι οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης;

Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) θεσπίστηκαν από όλα τα 193 κράτη-μέλη των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) στις 25 Σεπτεμβρίου 2015 στη Νέα Υόρκη. Η ατζέντα περιγράφει 17 στόχους και 169 συναφείς επιμέρους στόχους, που πρέπει να επιτευχθούν παγκοσμίως έως το 2030. Αυτοί οι στόχοι, γνωστοί και ως Παγκόσμιοι Στόχοι ή η Ατζέντα 2030, ισχύουν για όλες τις χώρες, τόσο στον Παγκόσμιο Νότο όσο και στον Παγκόσμιο Βορρά. Καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα προκλήσεων, όπως η κλιματική αλλαγή, οι κοινωνικές και έμφυλες ανισότητες, η εκπαίδευση και η περιβαλλοντική προστασία. Οι ΣΒΑ στοχεύουν να μεταμορφώσουν τον κόσμο διασφαλίζοντας ότι οι ανάγκες της παρούσας γενιάς θα καλυφθούν βιώσιμα, με σεβασμό στο περιβάλλον και μέριμνα για τις μελλοντικές γενιές.

Οι ΣΒΑ αντικατοπτρίζουν την πολυπλοκότητα και την ποικιλία των παγκόσμιων αλληλεξαρτήσεων, όχι μόνο μεταξύ των παγκόσμιων προκλήσεων, αλλά και μεταξύ των ίδιων των στόχων. Είναι προφανές ότι κανένας στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί μεμονωμένα· η πρόοδος σε κάθε στόχο εξαρτάται από προσπάθειες σε όλους τους τομείς και σε όλες τις χώρες.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (στα αγγλικά) :

>>> Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης – Επεξηγηματικά – Σύντομα Γεγονότα >>> Βίντεο

Αντίστοιχα στα ελληνικά : <https://unric.org/el/17-%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%BF%CE%B9-%CE%B2%CE%B9%CF%89%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B7%CF%83-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7%CF%83/>

Ως κοινωνία, επιδιώκουμε να δημιουργήσουμε ειρηνικές, δίκαιες και συμπεριληπτικές κοινότητες με ισχυρούς θεσμούς, που προωθούν βιώσιμα και υγιή περιβάλλοντα. Οραματιζόμαστε έναν κόσμο όπου αξίες όπως ο σεβασμός, η φροντίδα, η εμπιστοσύνη, η αγάπη, η αλληλεγγύη και η συμπόνια επικρατούν. **Για να χτίσουμε έναν πιο δίκαιο, ειρηνικό και φιλικό κόσμο, θα πρέπει να επανεξετάσουμε την προσέγγισή μας και να είμαστε ως άτομα ανοιχτά στο μετασχηματισμό των σκέψεων της σκέψης, των στάσεών μας και της ίδιας μας της ζωής.** Ένα καλό πρώτο βήμα σε αυτή την αλλαγή είναι η κατανόηση των πολύπλοκων παγκόσμιων σχέσεων και των πολλαπλών οπτικών.

Κλιματική Αλλαγή και Κλιματική Δικαιοσύνη

Βασικές αιτίες και επιπτώσεις των κλιματικών κρίσεων

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της παγκόσμιας αλληλεξάρτησης. Είναι μία από τις μεγαλύτερες παγκόσμιες προκλήσεις της εποχής μας, επηρεάζοντας το περιβάλλον, την οικονομία και την κοινωνία. Επηρεάζει όλες τις χώρες, ανεξαρτήτως γεωγραφικής θέσης. Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σε μία χώρα επηρεάζουν το παγκόσμιο κλίμα, οδηγώντας σε αύξηση της θερμοκρασίας, τήξη των παγετώνων, άνοδο της στάθμης της θάλασσας, ακραία καιρικά φαινόμενα και αλλαγές στη συμπεριφορά και τους κύκλους ζωής των ζώων και των φυτών. Ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως ξηρασίες και πλημμύρες, μπορούν να προκαλέσουν καταστροφές των καλλιεργειών και κατά συνέπεια ελλείψεις τροφίμων, αυξάνοντας τις τιμές των τροφίμων. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνική και πολιτική αστάθεια, να ενισχύσει τις ανισότητες και τη βία με βάση το φύλο, καθώς και να προκαλέσει συγκρούσεις και μετακινήσεις πληθυσμών.

ΚΑΙΡΟΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑ: ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΔΙΑΦΟΡΑ;

Παρόλο που είναι στενά συνδεδεμένα, ο καιρός και το κλίμα δεν είναι ταυτόσημες έννοιες. Η διαφορά τους σχετίζεται με τον χρόνο. Ο καιρός αναφέρεται στις βραχυπρόθεσμες συνθήκες της ατμόσφαιρας, ενώ το κλίμα περιγράφει τις μέσες καιρικές συνθήκες σε μια μεγάλη χρονική περίοδο. Ο καιρός δείχνει πώς συμπεριφέρεται η ατμόσφαιρα και μπορεί να αλλάζει από λεπτό σε λεπτό, από ώρα σε ώρα και από μέρα σε μέρα. Υπάρχουν πολλά στοιχεία που καθορίζουν τον καιρό, όπως η θερμοκρασία, η βροχή, ο άνεμος, το χαλάζι, το χιόνι, η υγρασία, οι πλημμύρες, οι καταιγίδες, οι καύσωνες και άλλα. Όταν κοιτάτε έξω από το παράθυρό σας μια δεδομένη ημέρα, αυτό που βλέπετε είναι ο καιρός. Το κλίμα, από την άλλη, είναι ο καιρός σε μια συγκεκριμένη περιοχή για μεγάλο χρονικό διάστημα – συνήθως 30 χρόνια ή περισσότερα. Όταν οι επιστήμονες μιλούν για το κλίμα, αναζητούν τάσεις ή κύκλους μεταβλητότητας, όπως αλλαγές στη θερμοκρασία, την υγρασία, τις βροχοπτώσεις, τη θερμοκρασία της επιφάνειας των ωκεανών και άλλα καιρικά φαινόμενα που συμβαίνουν σε μεγαλύτερες χρονικές περιόδους σε μια συγκεκριμένη τοποθεσία. Ενώ οι αλλαγές στον καιρό μπορεί να συμβούν σε λίγα λεπτά, οι κλιματικές αλλαγές συμβαίνουν σε μεγαλύτερες χρονικές περιόδους. Κλιματικά φαινόμενα, όπως το Ελ Νίνιο, συμβαίνουν σε διάστημα αρκετών ετών, με μεγαλύτερες διακυμάνσεις να συμβαίνουν σε δεκαετίες. Και ακόμα μεγαλύτερες κλιματικές αλλαγές συμβαίνουν σε εκατοντάδες και χιλιάδες χρόνια. Σήμερα, το κλίμα μας αλλάζει. Το κλίμα της Γης θερμαίνεται λόγω των αυξανόμενων συγκεντρώσεων διοξειδίου του άνθρακα και άλλων αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα.⁸

⁸ The European Space Agency https://www.esa.int/Applications/Observing_the_Earth/Space_for_our_climate/Weather_vs_climate_What_s_the_difference

Από τη Βιομηχανική Επανάσταση, η μέση θερμοκρασία της επιφάνειας της Γης συνεχίζει να αυξάνεται. Οι επιστήμονες συμφωνούν ότι οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από ανθρώπινες δραστηριότητες προκαλούν αυτήν την θέρμανση. Η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) συμφωνεί ομόφωνα ότι «η κλιματική αλλαγή που προκαλείται από τον άνθρωπο επηρεάζει ήδη πολλά ακραία και κλιματικά φαινόμενα σε κάθε περιοχή του πλανήτη». Το 2020, η μέση παγκόσμια θερμοκρασία ήταν ήδη 1,2°C πάνω από τον προ-βιομηχανικό μέσο όρο. Η παγκόσμια κοινότητα στοχεύει να περιορίσει την αύξηση της θερμοκρασίας σε μέγιστο 2°C, καθώς υψηλότερες θερμοκρασίες αναμένεται να προκαλέσουν θεμελιώδεις αλλαγές και κινδύνους. Η κλιματική αλλαγή γίνεται ήδη αισθητή σε όλο τον κόσμο μέσω της αύξησης των ακραίων καιρικών φαινομένων και της ανόδου της στάθμης της θάλασσας⁹.

9 IPCC (2023) <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>

ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ (IPCC)

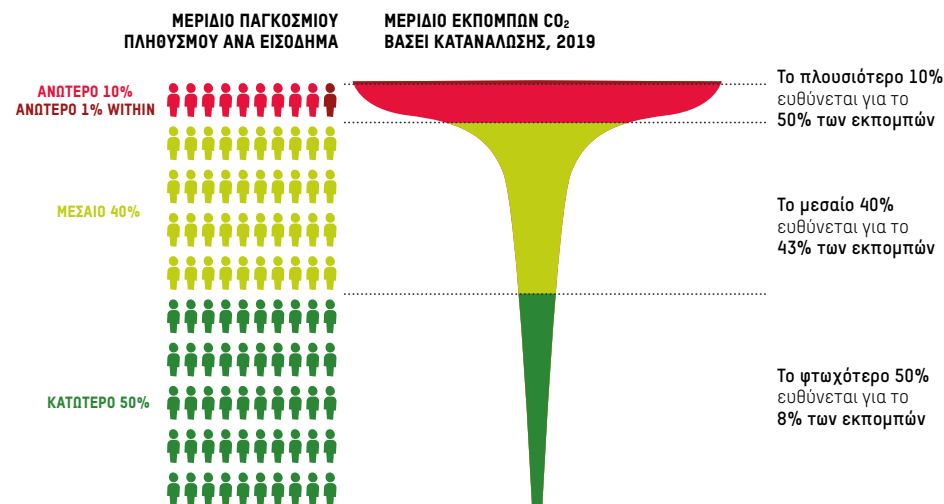
Η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) είναι ο οργανισμός του ΟΗΕ για την αξιολόγηση της επιστήμης που σχετίζεται με την κλιματική αλλαγή. Ιδρύθηκε από το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος του ΟΗΕ (UNEP) και τον Παγκόσμιο Μετεωρολογικό Οργανισμό (WMO) το 1988, για να παρέχει στους πολιτικούς ηγέτες περιοδικές επιστημονικές αξιολογήσεις σχετικά με την κλιματική αλλαγή, τις επιπτώσεις και τους κινδύνους της, καθώς και για να προτείνει στρατηγικές προσαρμογής και μετριασμού.

Την ίδια χρονιά, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ενέκρινε την ενέργεια του WMO και του UNEP να ιδρύσουν από κοινού την IPCC. Έχει 195 κράτη μέλη. Η IPCC δημοσιεύει ολοκληρωμένες επιστημονικές εκθέσεις αξιολόγησης κάθε 5 έως 7 χρόνια. Η 6η Έκθεση δημοσιεύθηκε το 2023¹⁰.

10 IPCC (2024) <https://www.ipcc.ch/2024/>

Η κλιματική δικαιοσύνη αναδεικνύει ότι η κρίση που προκαλεί η κλιματική αλλαγή δεν είναι μόνο ένα περιβαλλοντικό ζήτημα, αλλά και ένα ηθικό, κοινωνικό και πολιτικό ζήτημα. Είναι μια κρίση δικαιοσύνης, όπου η «δυστυχία» κατανέμεται άνισα. Αν και οι επιπτώσεις της ανθρωπογενούς υπερθέρμανσης του πλανήτη γίνονται αισθητές παγκοσμίως, οι άνθρωποι στον Παγκόσμιο Νότο υποφέρουν δυσανάλογα.

Ένα άλλο στοιχείο της κλιματικής δικαιοσύνης αφορά την ευθύνη για την ανθρωπογενή κλιματική αλλαγή. Οι άνθρωποι που υποφέρουν περισσότερο έχουν συνεισφέρει λιγότερο στην κρίση. Φυσικά, μιλάμε για ανθρώπους που ζουν σε συνθήκες φτώχειας, περιθωριοποιημένες ομάδες όπως οι γυναίκες, οι αυτόχθονες λαοί και οι χώρες χαμηλού εισοδήματος. Υπάρχει, επίσης, μια εμφανής ανισότητα μεταξύ του ανθρακικού αποτυπώματος των υπέρ-πλούσιων ατόμων, των οποίων οι ανθρακικά έντονοι τρόποι ζωής και οι επενδύσεις σε ρυπογόνες βιομηχανίες, τροφοδοτούν την υπερθέρμανση του πλανήτη και του υπόλοιπου κόσμου. Το 2019, το πλουσιότερο 1% του παγκόσμιου πληθυσμού παρήγαγε τόση ρύπανση άνθρακα όσο τα πέντε δισεκατομμύρια άνθρωπων, που αποτελούν τα φτωχότερα δύο τρίτα της ανθρωπότητας. Οι εκπομπές με βάση την κατανάλωση του πλουσιότερου 10% ήταν υπεύθυνες για το ήμισυ όλων των παγκόσμιων εκπομπών CO₂.¹¹

Πηγή: Oxfam/SEI (2023). Inequality of Emissions. In *Climate Equality: A planet for the 99%*. (pp. 6-19). Oxfam GB. <https://doi.org/10.21201/2023.000001.html>.

«Θα χρειαζόταν περίπου 1.500 χρόνια για κάποιο άτομο, που ανήκει στο 99% του σχήματος 9, για να παράξει τόσο διοξείδιο του άνθρακα όσο οι πλουσιότεροι δισεκατομμυριούχοι παράγουν σε έναν χρόνο.— Oxfam¹²

Κλιματική Δικαιοσύνη

Η προσέγγιση του προγράμματος Ecoality για την κλιματική δικαιοσύνη αφορά την επίτευξη δίκαιης και ισότιμης κατανομής των βαρών, των επιπτώσεων και των οφελών της κλιματικής αλλαγής αλλά και των προσπαθειών μετριασμού της κλιματικής κρίσης. Αυτό σημαίνει να θέσουμε τη ζωή στο επίκεντρο του μέλλοντός μας, να διασφαλίσουμε τα δικαιώματα των πιο ευάλωτων ανθρώπων και να εξασφαλίσουμε ότι όλοι οι άνθρωποι, ιδιαίτερα οι γυναίκες και οι πιο ευάλωτοι, μπορούν να συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, που είναι δίκαιες, υπεύθυνες, διαφανείς και χωρίς διαφθορά.

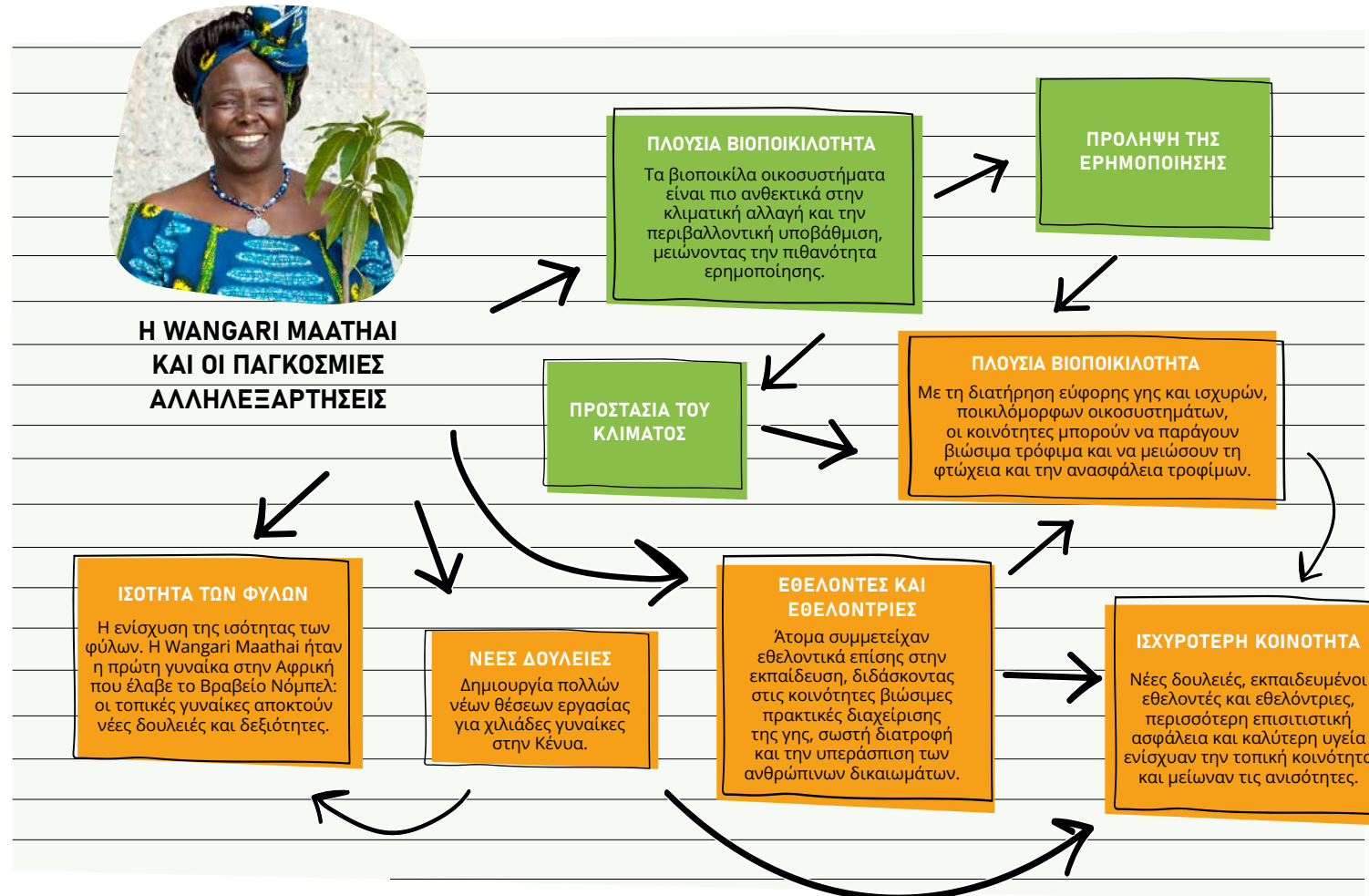
¹¹ <https://policy-practice.oxfam.org/resources/climate-equality-a-planet-for-the-99-621551/>

¹² ο.π.

Η σημασία της συλλογικής δράσης: Η ιστορία της Wangari Maathai

Αναλογιστείτε το έργο της **Wangari Maathai**, η οποία με τις προσπάθειές της εμπλούτισε τη βιοποικιλότητα, προστάτευσε το κλίμα και ενίσχυσε την κοινότητα, ιδιαίτερα τις γυναίκες. Με τη φύτευση 30 εκατομμυρίων δέντρων, πυροδότησε μια αλυσίδα αλληλεπιδράσεων και εξαρτήσεων που συνέβαλαν στην επίτευξη πολλών Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Όταν συζητάμε τις παγκόσμιες αλληλεξαρτήσεις, είναι κρίσιμο να τονίσουμε την πολυπλοκότητα του κόσμου μας, την κοινή μας ευθύνη γι' αυτόν και τον αντίκτυπο που έχουμε στη διαμόρφωση ενός καλύτερου μέλλοντος, τόσο τοπικά όσο και παγκόσμια.

Έχουμε ήδη διαπιστώσει ότι όλοι οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) είναι αλληλένδετοι. Σε αυτήν την ενότητα, θα εξετάσουμε τη στενή σύνδεση μεταξύ του ΣΒΑ 5 (Ισότητα των Φύλων) και του ΣΒΑ 13 (Δράση για το Κλίμα). Θα διερευνήσουμε τους όρους «κλιματική δικαιοσύνη» και «έμφυλη διάσταση της δικαιοσύνης» και θα επισημάνουμε τις συνδέσεις μεταξύ τους, υπογραμμίζοντας γιατί οι γυναίκες και τα κορίτσια επηρεάζονται ιδιαίτερα από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Έμφυλη διάσταση της δικαιοσύνης

Διερεύνηση των έμφυλων στερεοτύπων και ρόλων

Κατά τη διάρκεια της ιστορίας οι άνδρες και οι γυναίκες κατείχαν άνισες θέσεις στις περισσότερες κοινωνίες, με τις γυναίκες να στερούνται βασικών δικαιωμάτων και πρόσβασης για μεγάλες χρονικές περιόδους. Στον σημερινό κόσμο, άνδρες και γυναίκες είναι νομικά ίσοι σε πολλές κοινωνίες, αλλά οι συνέπειες αιώνων διακρίσεων παραμένουν σε διάφορες μορφές. Αυτό είναι εμφανές στην υπό-εκπροσώπηση των γυναικών στην οικονομία και την πολιτική¹³.

Η ανισότητα μεταξύ των φύλων αναφέρεται σε μια νομική, κοινωνική και πολιτισμική κατάσταση όπου το βιολογικό και/ή κοινωνικό φύλο καθορίζει διαφορετικά δικαιώματα και αξιοπρέπεια για τις γυναίκες και τους άνδρες. Αυτό αντικατοπτρίζεται στην άνιση πρόσβαση σε δικαιώματα και στη δημιουργία στερεοτυπικών κοινωνικών και πολιτισμικών ρόλων¹⁴. Το όραμα της έμφυλης ισότητας στοχεύει να διασφαλίσει δικαιοσύνη και ισότητα στην πρόσβαση σε ευκαιρίες και στην κατανομή των οφελών και ευθυνών μεταξύ των γυναικών και των ανδρών¹⁵.

Ο βαθμός έμφυλης ισότητας διαφέρει μεταξύ διαφορετικών κοινωνιών. Σε πολλά μέρη ένα σημαντικό «χάσμα δικαιοσύνης» παραμένει, ακόμα και στις πιο «προοδευτικές» κοινωνίες. Αυτό το χάσμα είναι εμφανές σε φαινόμενα όπως η μισθολογική διαφορά μεταξύ των φύλων και η δυσανάλογη επιβάρυνση της μη αμειβόμενης φροντίδας των γυναικών. Παγκοσμίως, οι γυναίκες εκτελούν πάνω από το 75% της μη αμειβόμενης φροντίδας, δηλαδή 3,2 φορές περισσότερο από τους άνδρες.

13 (WEF), 2021, "Global Gender Gap Report 2021," World Economic Forum, Geneva

14 https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus?language_content_entity=en

15 <https://climatepromise.undp.org/news-and-stories/what-does-gender-equality-have-to-do-climate-change>

ΕΜΦΥΛΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Η προσέγγιση του προγράμματος Ecoality σε ό, τι αφορά την έμφυλη διάσταση της δικαιοσύνης αφορά την αποδόμηση των διασταυρούμενων συστημάτων καταπίεσης και την ανακατανομή της εξουσίας για την επίτευξη της ισότητας των φύλων και την προστασία, προώθηση και απόκτηση των δικαιωμάτων των γυναικών, των κοριτσιών και των ανθρώπων από την κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ+.

Βασικές αιτίες της έμφυλης και κλιματικής αδικίας

Η εκμετάλλευση των γυναικών και του περιβάλλοντος είναι αλληλένδετες και μοιράζονται τις ίδιες βασικές αιτίες. Ένα σύστημα που καταπιέζει ανθρώπους με βάση το φύλο, τη φυλή, την τάξη, τη σεξουαλικότητα και τη σωματική ικανότητα είναι το ίδιο σύστημα που καταπιέζει τη φύση. Η πατριαρχία, η αποικιοκρατία και ο καπιταλισμός ευθύνονται για την εκμετάλλευση και καταπίεση τόσο των γυναικών όσο και του περιβάλλοντος, διασταυρούμενα με άλλα καταπιεστικά συστήματα, όπως ο ρατσισμός και η ετεροκανονικότητα, που ενισχύουν το ένα το άλλο.

Ας το εξετάσουμε πιο αναλυτικά. Τόσο η φροντίδα (όπως η συγκέντρωση και η προετοιμασία τροφής, η φροντίδα παιδιών, το πλύσιμο ρούχων και σπιτιών) όσο και οι οικολογικές διεργασίες (όπως η αναπνοή, η ενέργεια και η αποσύνθεση) είναι απαραίτητα για τη λειτουργία των κοινωνιών και των οικονομικών μας συστημάτων. Όλοι και όλες χρειαζόμαστε να αναπνέουμε, να τρώμε, να πίνουμε, να κοιμόμαστε και να ντυνόμαστε, αλλά ούτε η φροντίδα ούτε οι οικολογικές διεργασίες αποτιμώνται σε χρηματικούς όρους, παραμένοντας αόρατες και φαινομενικά άνευ αξίας.

Στο διπλανό σχήμα μπορούμε να δούμε πώς το **ΚΥΡΙΑΡΧΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ** δημιουργεί αποτελεσματικά ένα τεχνητό όριο και μια ασυμμετρία εξουσίας μεταξύ της νομισματικής ή επίσημης οικονομίας και της οικονομίας συντήρησης – που αποτελείται από δραστηριότητες φροντίδας και οικολογικές διεργασίες – από τις οποίες εξαρτάται η ανθρώπινη ζωή και οι οποίες στηρίζουν την επίσημη οικονομία¹⁶.

Προσαρμοσμένο από το Κυρίαρχο Οικονομικό Μοντέλο. Πηγή: Η Οικονομία της Νομισματικής Αποτίμησης Ενάντια στη Φροντίδα και το Περιβάλλον: Προοπτικές Μείωσης για τη Συμφιλίωση μιας Αντιπαράθεσης. Corinna Dengler & Birte Strunk

16 C. Dengler and B. Strunk. (2018). 'The Monetized Economy Versus Care and the Environment: Degrowth perspectives on reconciling an antagonism'. *Feminist Economics*, 24(3), 160–83. <https://doi.org/10.1080/13545701.2017.1383620> M. Mies and V. Shiva. (1993). *Ecofeminism*. Fernwood Publishing.

Η πρώτη θεωρείται «παραγωγική» και βρίσκεται στο επίκεντρο της οικονομικής σκέψης και της χάραξης πολιτικής· η δεύτερη θεωρείται μη παραγωγική, χωρίς αξία και θεωρείται ότι βρίσκεται εκτός αυτής της εστίασης. Ολόκληρος ο λόγος ύπαρξης της οικονομίας συντήρησης είναι να εξυπηρετεί τη νομισματική οικονομία σε αυτό το πλαίσιο. Στην κορυφή αυτής της ασυμμετρίας εξουσίας βρίσκονται οι πλούσιοι, κυρίως άνδρες, ελίτ, κυρίως από τον Παγκόσμιο Βορρά. Στο κάτω μέρος βρίσκονται δυσανάλογα πολλές γυναίκες, αυτόχθονες και φυλετικοποιημένες κοινότητες, ιδίως εκείνες που βρίσκονται στη «διασταύρωση» διαφορετικών ανισοτήτων. Αυτό σημαίνει ότι το πραγματικό κόστος, που σχετίζεται με την αδιάκοπη παραγωγή και κατανάλωση στην οικονομία της αγοράς εξωτερικεύεται, πέφτοντας σε ανθρώπους και στη φύση, που θεωρούνται εκτός της οικονομίας της αγοράς¹⁷ – συχνά γυναίκες που ήδη βιώνουν «διασταυρούμενες», διαθεματικές ανισότητες και έναν πλανήτη που βρίσκεται στο χείλος της κλιματικής καταστροφής και της μαζικής εξαφάνισης.¹⁸

Το τρέχον οικονομικό μας μοντέλο, το οποίο βασίζεται στην άπειρη ανάπτυξη, χρησιμοποιώντας πεπερασμένους πόρους, μετράται με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ). Το ΑΕΠ αποτυγχάνει να λάβει υπόψη πολλές ανθρώπινες διαστάσεις (ευημερία, ευτυχία, σχέσεις, εκπαίδευση) ή περιβαλλοντικές (βιωσιμότητα, πλανητικά όρια) όπως απεικονίζεται στο διπλανό σχήμα. Αυτή η στενή εστίαση στο ΑΕΠ οδηγεί σε πολιτικές που τροφοδοτούν την ανισότητα, την έμφυλη αδικία, τις ασθένειες και την κλιματική κατάρρευση. Το ΑΕΠ δεν επηρεάζει μόνο το τι αναγνωρίζεται και μετριέται, αλλά καθορίζει, επίσης, τις πολιτικές, τις επενδύσεις και τους κερδισμένους και χαμένους.

ΩΣ ΜΕΤΡΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΟΛΛΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΟ ΑΕΠ

ΕΠΙΣΗΜΗ ΚΑΙ ΑΝΕΠΙΣΗΜΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	Η επίσημη οικονομία καταγράφεται πλήρως στο ΑΕΠ μέσω όλων των τελικών αγαθών και υπηρεσιών. Η ανεπίσημη οικονομία καταγράφεται σε μεγάλο βαθμό μέσω έμμεσων μέτρων και εκτιμήσεων, αλλά κάποια στοιχεία χάνονται και παραμένουν προκλήσεις στη μέτρηση.
ΑΠΛΗΡΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ	Η απλήρωτη εργασία που αφορά τη φροντίδα ανθρώπων, της κοινότητας και του περιβάλλοντος – δεν καταγράφεται στο ΑΕΠ .
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	Η συμβολή των οικολογικών υπηρεσιών καταγράφεται μερικώς στο ΑΕΠ όταν εμπορευματοποιείται (π.χ. αιολική και ηλιακή ενέργεια, ξυλεία), αλλά διαφορετικά δεν υπολογίζεται (π.χ. ο αέρας που αναπνέουμε).

Προσαρμοσμένο από το Έγγραφο Συζήτησης της Oxfam: ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΕΠ. Γιατί και πώς πρέπει να επιδιώξουμε επείγοντως φεμινιστικές και αποαποικιοκρατικές εναλλακτικές (2023)

Η συστημική αλλαγή είναι αναγκαία, απαιτώντας νέου είδους σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, καθώς και μεταξύ ανθρώπων και περιβάλλοντος. Αυτό περιλαμβάνει τη διασφάλιση ίσων κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών και πολιτιστικών ευκαιριών για όλα τα άτομα. Θα εξετάσουμε ένα όραμα και τρόπους ζωής που συμβάλλουν σε αυτή τη συστημική αλλαγή λίγο αργότερα. Κατανοώντας αυτές τις αλληλοσυνδεόμενες αδικίες και τις συστημικές αλλαγές που απαιτούνται για την αντιμετώπισή τους, μπορούμε να εργαστούμε για έναν πιο δίκαιο και βιώσιμο κόσμο.

¹⁷ <https://climatepromise.undp.org/news-and-stories/what-does-gender-equality-have-do-climate-change>

¹⁸ Oxfam (2023) *Radical Pathways Beyond GDP: Why and how we need to pursue feminist and decolonial alternatives urgently*

Ο Αντίκτυπος της Κλιματικής Αλλαγής στην Έμφυλη Ανισότητα

Η κλιματική κρίση επηρεάζει δυσανάλογα περιθωριοποιημένες ομάδες, όπως αυτόχθονες πληθυσμοί, γυναίκες και κορίτσια, μικροκαλλιεργητές, ηλικιωμένα άτομα και άτομα με αναπηρίες. Αυτές οι ομάδες συχνά **διαθέτουν λιγότερους πόρους και ευκαιρίες για να διαφύγουν ή να ανακάμψουν** από ζημιές, που προκαλούνται από ακραία καιρικά φαινόμενα.

Παιδιά παίζουν σε πάγους, που λιώνουν, κοντά στο χωριό Γιούπικ Ινουίτ του Ναπάκιακ στο Δέλτα του Γιούκον. Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει δυσανάλογα τις αγροτικές κοινότητες στην Αλάσκα, πολλές από τις οποίες αντιμετωπίζουν μακροπρόθεσμες απειλές για την ύπαρξή τους.

Η έννοια της κλιματικής δικαιοσύνης επιδιώκει τη δίκαιη κατανομή των βαρών και των ευκαιριών, που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή σε παγκόσμιο επίπεδο. Σύμφωνα με αυτή την αρχή, οι βιομηχανικές χώρες και κάποιες αναδυόμενες οικονομίες, ως οι κύριοι υπαίτιοι της κλιματικής αλλαγής, πρέπει όχι μόνο να μειώσουν σημαντικά τις εκπομπές αερίων τους, που επιδεινώνουν το φαινόμενο του θερμοκηπίου, αλλά και να στηρίξουν τις φτωχότερες χώρες στην προσαρμογή και τον μετριασμό των κλιματικών επιπτώσεων. Ωστόσο, η υποστήριξη από τα πλουσιότερα έθνη για τη διευκόλυνση αυτών των μεταβάσεων παραμένει ανεπαρκής.

Έχουμε ήδη διαπιστώσει ότι δεν επηρεάζονται όλοι οι άνθρωποι στον κόσμο εξίσου από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ του Παγκόσμιου Βορρά και του Παγκόσμιου Νότου. Οι γυναίκες και τα κορίτσια είναι ανάμεσα στις ομάδες που πλήττονται ιδιαίτερα από τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης, η οποία με τη σειρά της συνδέεται με ζητήματα ισότητας των φύλων ή έμφυλης αδικίας. Αλλά πόσο περισσότερο επηρεάζονται οι γυναίκες και τα κορίτσια; Ας δούμε μερικά παραδείγματα, που μοιράζεται ο οργανισμός **UNWomen**:¹⁹

1. Μεγαλύτερη ευαλωτότητα σε καταστροφές: Σύμφωνα με τα **Ηνωμένα Έθνη**²⁰, οι γυναίκες και τα κορίτσια έχουν 14 φορές περισσότερες πιθανότητες να πεθάνουν σε φυσικές καταστροφές, συμπεριλαμβανομένων των ολοένα και πιο συχνών ακραίων καιρικών φαινομένων, σε σύγκριση με τους άνδρες. Οι λόγοι περιλαμβάνουν περιορισμένη ικανότητα κολύμβησης και ευθύνες όπως η φροντίδα παιδιών ή ηλικιωμένων κατά τη διάρκεια εκκενώσεων. Επίσης, φαίνεται πως οι προειδοποιήσεις συχνά φτάνουν στις γυναίκες αργότερα από ό,τι στους άνδρες κατά τη διάρκεια τέτοιων καταστροφών.

¹⁹ UNWomen <https://wrd.unwomen.org/explore>

²⁰ UNWomen <https://unwomen.de/klima-und-gender/>

2. Αυξημένα βάρη: Σε πολλές κοινωνίες οι γυναίκες και τα κορίτσια φέρουν μεγαλύτερη ευθύνη για τη διατροφή της οικογένειας και τη διαχείριση φυσικών πόρων όπως το νερό και το φαγητό. Η έλλειψη πόρων λόγω της κλιματικής αλλαγής αυξάνει τον φόρτο εργασίας τους, απαιτώντας μεγαλύτερα ταξίδια για την προμήθεια νερού ή ξύλων για καύση και αγροτική εργασία υπό ακραίες συνθήκες, ακόμη και κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια περιόδων ξηρασίας, οι γυναίκες και τα κορίτσια πρέπει να ταξιδεύουν ακόμα μεγαλύτερες αποστάσεις για να προμηθευτούν νερό ή ξύλα. Ένα άλλο δραστικό παράδειγμα είναι η αγροτική εργασία καθώς σε πολλές χώρες, οι γυναίκες είναι αποκλειστικά υπεύθυνες για την καλλιέργεια των τροφίμων, που χρειάζονται οι οικογένειές τους, ακόμα και αν οι άνδρες δεν εργάζονται. Οι γυναίκες είναι, επίσης, οι πρώτες που παραχωρούν το φαγητό στα παιδιά και τους άνδρες όταν τα τρόφιμα λιγοστεύουν. Τα έντονα και επαναλαμβανόμενα καιρικά φαινόμενα έχουν ωθήσει εκατομμύρια ανθρώπους σε επισιτιστική ανασφάλεια, με τις έγκυες γυναίκες να είναι ανάμεσα σε εκείνες που επηρεάζονται περισσότερο από τον υποσιτισμό. Η πρόσθετη σωματική καταπόνηση συχνά οδηγεί σε προβλήματα υγείας. Την ίδια στιγμή, υπάρχει λιγότερος χρόνος για εκπαίδευση, εργασία ή πολιτική συμμετοχή, κάτι που έχει αρνητικό αντίκτυπο στο εισόδημα των γυναικών και περιορίζει τη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή.

Λαϊκή Δημοκρατία του Λάος.
Η Σινγκνάχον στον κήπο της,
όπου καλλιεργεί λαχανικά
για την οικογένειά της.
**Η κοινότητά της βιώνει
ολοένα και πιο συχνές
πλημμύρες, με μια
σοβαρή πλημμύρα το
2019 να προκαλεί ζημιές
στους ορυζώνες και τις
καλλιέργειες.**

3. Αυξημένοι κίνδυνοι βίας: Η εκτόπιση λόγω κλιματικών καταστροφών ή τα μακρά ταξίδια για την προμήθεια πόρων εκθέτουν τις γυναίκες σε αυξημένους κινδύνους σωματικής και σεξουαλικής βίας, εξαναγκαστικής πορνείας και εκμετάλλευσης. Η ενδοοικογενειακή βία τείνει, επίσης, να αυξάνεται μετά από καταστροφές λόγω παραγόντων, όπως η οικονομική πίεση και η εκτόπιση. Η ανάλυση μεγάλων δεδομένων δείχνει ότι σε καταστάσεις όπου συμβαίνουν ταυτόχρονα πολλαπλές κρίσεις (για παράδειγμα, περιβαλλοντικές κρίσεις, πανδημίες ή συγκρούσεις), οι γυναίκες και τα κορίτσια είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιούν μηχανές αναζήτησης στο διαδίκτυο για να βρουν βοήθεια κατά της βίας²¹.

4. Κοινωνικές επιπτώσεις: Διαπιστώνονται περισσότεροι αναγκαστικοί γάμοι, λιγότερη εκπαίδευση για τα κορίτσια. Σε περιοχές με ξηρό κλίμα και συχνές ξηρασίες, οι παιδικοί γάμοι είναι πιο συνηθισμένοι καθώς οι οικογένειες προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τις χαμηλότερες γεωργικές αποδόσεις, τις υψηλότερες τιμές τροφίμων και τις οικονομικές πιέσεις. Για παράδειγμα, στην Καμπότζη, ο αριθμός των παιδικών γάμων αυξάνεται με την αύξηση των ξηρασιών. Σχεδόν 1 στα 5 κορίτσια στην Καμπότζη παντρεύεται όταν είναι παιδί και αυτό το ποσοστό είναι ακόμη υψηλότερο στα πιο φτωχά νοικοκυριά²². Οι συνέπειες περιλαμβάνουν εφηβικές εγκυμοσύνες, αυξημένο κίνδυνο βίας από τον σύντροφο και περιορισμένες ευκαιρίες για εκπαίδευση και επαγγελματική ανάπτυξη.

5. Οικονομικές προκλήσεις: Οι γυναίκες παγκοσμίως έχουν χαμηλότερα εισοδήματα, λιγότερα χρηματικά αποθέματα και περιορισμένη πρόσβαση σε πιστώσεις, γεγονός που καθιστά δυσκολότερη την ανάκαμψή τους από οικονομικές απώλειες, που προκαλούνται από κλιματικές κρίσεις και την προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες συνθήκες σε σύγκριση με τους άνδρες. Ως αποτέλεσμα, οι γυναίκες και τα κορίτσια υποφέρουν σε μεγαλύτερο βαθμό και για μεγαλύτερη διάρκεια μετά από (κλιματικές) κρίσεις.

21 UNWomen Disasters, crises and violence against women: Evidence from big data analysis (2023)

22 UNWomen <https://unwomen.de/klima-und-gender/>

Η 11χρονη Σίρλεϊ Αχούια από τα Νησιά Σολομώντα ετοιμάζεται να πάει σχολείο με αυτό το ιδιαίτερο κανό της. Τα παιδιά του κόλπου Μανάουαϊ στο Ανατολικό Αρεαρέ δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα παραλιακά μονοπάτια καθώς πλέον βρίσκονται κάτω από το νερό, λόγω της ανόδου της στάθμης της θάλασσας.

6. Πολιτική υπό-εκπροσώπηση: Πέρα την δυσανάλογη ευαλωτότητά τους στις κλιματικές επιπτώσεις, οι γυναίκες παραμένουν υπο-εκπροσωπούμενες σε βασικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων, που σχετίζονται με την κλιματική πολιτική και τη διαχείριση πόρων. Παρόλο που οι διαφορετικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στις γυναίκες αναγνωρίζονται όλο και περισσότερο, ο σημαντικός ρόλος τους στις κλιματικές διαπραγματεύσεις, ως κινητήριες δυνάμεις αλλαγής και στη διαχείριση των φυσικών πόρων, συχνά παραβλέπεται. Οι γυναίκες είναι σημαντικά υπο-εκπροσωπούμενες σε βασικούς φορείς λήψης αποφάσεων. Για παράδειγμα, στο Συνέδριο του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή του 2022, μόνο το 20% των επικεφαλής αντιπροσωπειών ήταν γυναίκες²³.

²³ The Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ) <https://www.bmz.de/de/themen/frauenrechte-und-gender/gender-und-klima>

Είναι ένα φαινόμενο μόνο στον Παγκόσμιο Νότο;

Θα ήταν λάθος η πεποίθηση ότι οι γυναίκες επηρεάζονται διαφορετικά από τους άνδρες μόνο στον Παγκόσμιο Νότο. Για παράδειγμα, κυρίως ηλικιωμένες γυναίκες είναι αυτές που πεθαίνουν στις πόλεις κατά τη διάρκεια καυσώνων, ακόμα και αν λάβουμε υπόψη ότι υπάρχουν αριθμητικά περισσότερες γυναίκες από τους άνδρες. Αυτό οφείλεται κυρίως στην κατάσταση της στέγασης – οι γυναίκες επηρεάζονται πολύ πιο συχνά από τη φτώχεια σε μεγάλη ηλικία και συνεπώς ζουν σε σπίτια, που προσφέρουν λιγότερη προσαρμογή, για παράδειγμα, με κλιματιστικά ή εναλλακτικές λύσεις για παράδειγμα, σκιασμένους κήπους κατά τη διάρκεια καυσώνων²⁴.

Εκτός από τον αντίκτυπο, υπάρχει, επίσης, και μια διαφορά μεταξύ των φύλων όσον αφορά την ευθύνη για την κλιματική κρίση. Κατά μέσο όρο οι άνδρες έχουν μεγαλύτερο ανθρακικό αποτύπωμα από τις γυναίκες παγκοσμίως. Έρευνες δείχνουν ότι οι άνδρες τείνουν να οδηγούν μεγαλύτερα αυτοκίνητα, ενώ λίγοι άνδρες δηλώνουν προτίμηση για έναν βιώσιμο τρόπο ζωής. Αυτό εκδηλώνεται σε καθημερινές πράξεις πιο συχνά από τους άνδρες π.χ οι γυναίκες εξοικονομούν νερό, χαμηλώνουν τη θέρμανση όταν φεύγουν από το σπίτι ή φροντίζουν να διαχωρίζουν σωστά τα απορρίμματα. Αυτό το φαινόμενο είναι επίσης γνωστό ως το «έμφυλο χάσμα στην οικολογική συμπεριφορά» (eco gender gap)²⁵.

²⁴ WEN – Women's Environmental Network (2010): *Gender and the climate agenda. The impacts of climate change on women and public policy*

²⁵ Mintel research quoted in The Guardian (2020) <https://www.theguardian.com/environment/2020/feb/06/eco-gender-gap-why-saving-planet-seen-womens-work>

4. Διαθεματικότητα- Intersectionality²⁶

Ιστορικό πλαίσιο και σύγχρονες επιπτώσεις

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής «διασταυρώνονται», τέμνονται με άλλες διαστάσεις ταυτότητας και ανισότητας. Αυτόχθονες και αφρικανικής καταγωγής γυναίκες, κάτοικοι αγροτικών περιοχών, άτομα σε περιοχές συγκρούσεων ή επιρρεπείς σε καταστροφές, ηλικιωμένες γυναίκες, άτομα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, γυναίκες με αναπηρίες και γυναίκες μετανάστριες αντιμετωπίζουν σύνθετες ευαλωτότητες λόγω των διαθεματικών τους ταυτοτήτων.

Η διαθεματικότητα αναγνωρίζει πώς διάφορες πτυχές της ταυτότητας —όπως η φυλή, το φύλο, η σεξουαλικότητα, η τάξη και η ικανότητα— διασταυρώνονται για να δημιουργήσουν μοναδικές δυναμικές καταπίεσης και προνομίου. Ο όρος πρωτοεισήχθη από την Kimberlé Crenshaw το 1989²⁷ για να αναδείξει την ταυτόχρονη επίδραση του ρατσισμού και του σεξισμού στις μαύρες γυναίκες και πλέον εφαρμόζεται ευρύτερα για την κατανόηση των αλληλοκαλυπτόμενων μορφών διακρίσεων και των επιπτώσεών τους στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής.

Αναγνωρίζοντας αυτές τις διαθεματικές επιπτώσεις και αντιμετωπίζοντας τις συστημικές ανισότητες που αποκαλύπτουν, μπορούμε να εργαστούμε για μια πιο περιεκτική και αποτελεσματική κλιματική δράση, που υποστηρίζει όλες τις κοινότητες ισότητα.

²⁶ Με τον όρο Διαθεματικότητα γίνεται προσπάθεια να αποδοθεί στα ελληνικά ο όρος «intersectionality». Στην παρούσα έκδοση υιοθετείται ο όρος διαθεματικότητα έτσι όπως αυτός περιγράφεται στις ακόλουθες πηγές: <https://feministresearch.org/wp-content/uploads/2019/06/intersectionality-ebook.pdf> & [https://kamenasoutien.com/2013/02/27/dia8ematikotita-intersectionality/#:~:text=%CE%9F%20%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B1%20%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B%CE%B9%CE%BA%CE%AC%20\(intersectionality,%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9%20%CF%80%CE%B9%CE%BF%20%CF%83%CE%B1%CF%86%CE%AD%CF%82](https://kamenasoutien.com/2013/02/27/dia8ematikotita-intersectionality/#:~:text=%CE%9F%20%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B1%20%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B%CE%B9%CE%BA%CE%AC%20(intersectionality,%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9%20%CF%80%CE%B9%CE%BF%20%CF%83%CE%B1%CF%86%CE%AD%CF%82). (ανάσχυση από το internet στις 3/10)

²⁷ Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics (uchicago.edu)

Η διαθεματικότητα είναι ένας τρόπος σκέψης για την ταυτότητα και τη σχέση της με την εξουσία... Είναι ουσιαστικά ένας φακός, ένα πρίσμα για να βλέπουμε πώς διάφορες μορφές ανισότητας συχνά λειτουργούν μαζί και επιδεινώνουν η μία την άλλη. Τείνουμε να μιλάμε για φυλετική ανισότητα ξεχωριστά από την ανισότητα που βασίζεται στο φύλο, την τάξη, τη σεξουαλικότητα ή το καθεστώς μετανάστη και μετανάστριας. Αυτό που συχνά λείπει είναι το πώς ορισμένοι άνθρωποι υφίστανται όλες αυτές τις μορφές και η εμπειρία τους δεν είναι απλώς το άθροισμα των μερών της».

— Kimberlé Crenshaw, Καθηγήτρια Νομικής στο Πανεπιστήμιο Columbia και στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας, Λος Άντζελες.

Πηγή: Flickr μέσω #flickr2commons

**Κάντε κλικ [εδώ](#) και [εδώ](#)
για βίντεο με την Kimberlé Crenshaw
να μιλά για τη διαθεματικότητα.**

Για παράδειγμα, όταν μια μουσουλμάνα που φοράει χιτζάμπ υφίσταται διακρίσεις, είναι αδύνατο να διαχωρίσουμε το γεγονός ότι είναι γυναίκα από την ισλαμική της ταυτότητα και να απομονώσουμε τη διάσταση που προκαλεί τις διακρίσεις. Είναι άρρηκτα συνδεδεμένες: φοράει χιτζάμπ επειδή είναι μια μουσουλμάνα γυναίκα σε δημόσιο χώρο. Παρομοίως, οι μαύρες γυναίκες υφίστανται διακρίσεις στον εργασιακό χώρο περισσότερο από τις λευκές γυναίκες²⁸. Αυτή η διάκριση αυξάνεται εάν το άτομο έχει αναπηρία ή/και είναι κουήρ (queer).

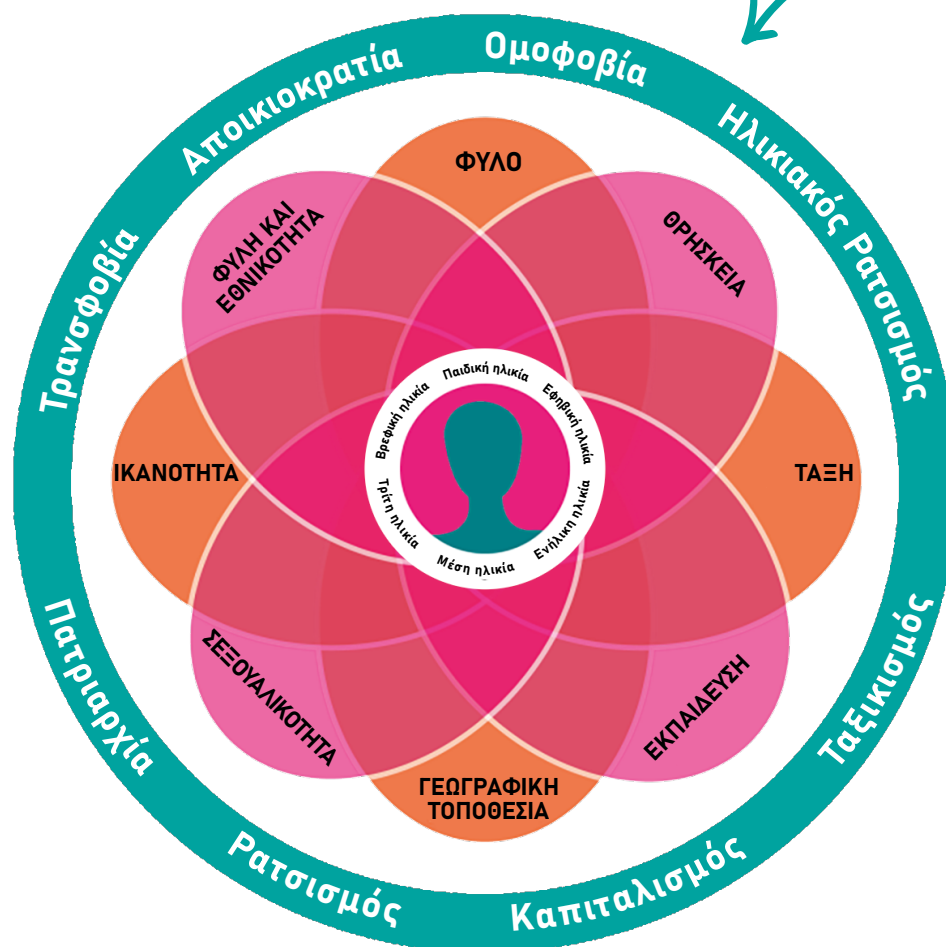
Οι μαύρες γυναίκες δεν είναι μόνο μαύρες ή μόνο γυναίκες. Είναι και τα δύο ταυτόχρονα, σε όλες τις καταστάσεις, ακόμα και όταν φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν κυρίως ρατσισμό ή σεξισμό. Το να βιώνουν ρατσισμό και σεξισμό ή οποιαδήποτε άλλη μορφή διακρίσεων ταυτόχρονα είναι μοναδικό και «περισσότερο από το άθροισμα των μερών του». Όπως είπε η Kimberlé Crenshaw, «Δεν είναι απλώς ότι υπάρχει ένα φυλετικό πρόβλημα εδώ, ένα πρόβλημα φύλου εκεί και ένα πρόβλημα τάξης ή ΛΟΑΤΚΙ κάπου αλλού. Συχνά αυτό το πλαίσιο διαγράφει τι συμβαίνει στους ανθρώπους που υπόκεινται σε όλα αυτά τα πράγματα»²⁹. Όλες οι μορφές ανισότητας αλληλοενισχύονται και συνεπώς πρέπει να αναλύονται και να αντιμετωπίζονται ταυτόχρονα, ώστε να αποτραπεί η μία μορφή ανισότητας από το να ενισχύσει μια άλλη. Για παράδειγμα, η αντιμετώπιση της μισθολογικής διαφοράς μεταξύ των φύλων χωρίς να συμπεριλαμβάνονται άλλες διαστάσεις όπως η φυλή, η κοινωνικοοικονομική κατάσταση και το καθεστώς μετανάστη και μετανάστριας αγνοεί την ευρύτερη εικόνα και πιθανότατα θα ενισχύσει τις ανισότητες μεταξύ των γυναικών.

28 Lean In and McKinsey & Company's annual Women in the Workplace study

29 Kimberlé Crenshaw on Intersectionality, More than Two Decades Later | Columbia Law School

Διερευνώντας τις διακρίσεις και τα προνόμια

Κοιτάξτε αυτή την εικόνα με τις διαφορετικές πτυχές της ταυτότητας των ανθρώπων, πώς αλληλεπιδρούν και συγκλίνουν για να διαμορφώσουν πολύ διαφορετικές εμπειρίες ζωής και εξουσίας. ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ Η ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.

Μια δραστηριότητα που προκαλεί την αναστοχαστική κατανόηση της διαθεματικότητας και της σχέσης μεταξύ εξουσίας και προνομίων, καθώς και για την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και της αποδοχής, είναι η «Μέσα στα παπούτσια των άλλων», (βλ. **Ενότητα 3**) ή μπορεί να γίνει, επίσης, με τον «τροχό των προνομίων» (βλ. παρακάτω) ή απλώς προσπαθώντας να απαντήσουμε σε μια σειρά ερωτήσεων.

**Ρίξτε μια ματιά
στο παρακάτω ΤΡΟΧΟ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ.**

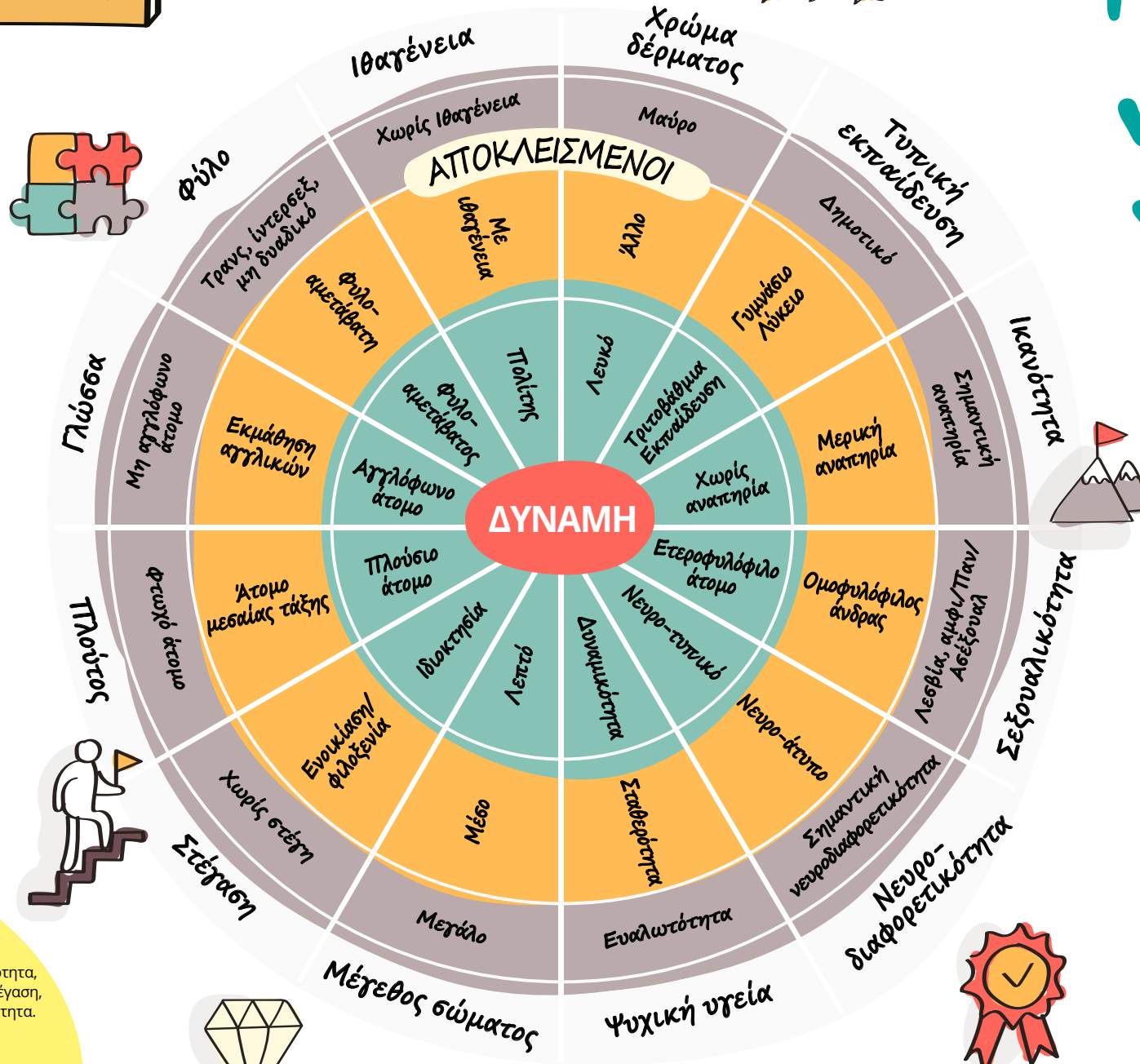
Πού βρίσκεστε βάσει των παρακάτω ζητημάτων;

Πώς σας κάνει να αισθάνεστε η παρατήρηση αυτών των δομών εξουσίας;

**Ποια μέρη της ταυτότητάς σας σας φέρνουν πιο κοντά
στο κέντρο και ποια πιο κοντά στην άκρη;**

Για ποιο λόγο;

ΤΡΟΧΟΣ ΔΥΝΑΜΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥ

Προσαρμοσμένο από
εικονογράφηση τροχού με
12 ακτίνες: χρώμα δέρματος,
τυπική εκπαίδευση, ικανότητα,
σεξουαλικότητα, νευροδιαφορετικότητα,
ψυχική υγεία, μέγεθος σώματος, στέγαση,
πλούτος, γλώσσα, φύλο και υπηκοότητα.
© Recipes for Wellbeing

Διαθεματικότητα στην κλιματική και έμφυλη διάσταση της δικαιοσύνης

Ας διερευνήσουμε περαιτέρω πώς οι κλιματικές κρίσεις διασταυρώνονται, τέμνονται διαθεματικά με τις έμφυλες ανισότητες, προκαλώντας επιζήμιες και διακριτικές συνέπειες.

Όνομα: **WILSON T.**

Ηλικία: **25XP.**

Άλλα στοιχεία: **ΑΝΔΡΑΣ, ΜΑΥΡΟΣ, ΓΑΛΛΟΣ**

Ο Wilson T. βρίσκεται στο πρώτο έτος του πανεπιστημίου. Οι γονείς του, δεύτερης γενιάς μετανάστες, είναι παντρεμένοι και έχουν άλλα 2 παιδιά. Έχουν τελειώσει και οι δύο τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και γενικά η οικογένεια είναι οικονομικά ασφαλής. Ο πατέρας του εργάζεται ως οικοδόμος σε μεγάλη κατασκευαστική εταιρεία και η μητέρα του διατηρεί τον δικό της φούρνο, σε ένα προάστιο του Παρισιού, όπου και μένουν όλοι μαζί. Μερικές φορές ακούει τους γονείς του να μιλάνε για χρήματα, ειδικά όταν οι δουλειές στον φούρνο δεν πάνε και τόσο καλά. Δεν μπορεί να αγοράσει ό,τι θέλει, αλλά όλες οι βασικές του ανάγκες καλύπτονται. Το σπίτι στο οποίο μένει όλη η οικογένεια, ένα παλιό σπίτι χωρίς καλή μόνωση και κλιματισμό, της ανήκει ιδιοκτησιακά και έχει και ίντερνετ. Μαζί τους τέλος ζει και η γιαγιά, η οποία είναι αδύναμη και συχνά υποφέρει από βρογχίτιδα.

Η γειτονιά τους δεν είναι ιδιαίτερα καθαρή, οι κάδοι είναι πάντα γεμάτοι και υπάρχουν λίγοι πράσινοι χώροι. Είναι ασφαλής κατά τη διάρκεια της ημέρας, αλλά όχι τόσο τη νύχτα. Οι γονείς του έχουν αυτοκίνητο αλλά ο Wilson T. μετακινείται με τα πόδια, ποδήλατο ή δημόσια συγκοινωνία.

Όνομα: **YIMO W.**

Ηλικία: **35XP.**

Άλλα στοιχεία: **ΓΥΝΑΙΚΑ, ΛΕΥΚΗ,
ΧΩΡΑ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ: ΚΙΝΑ,
ΧΩΡΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ: ΙΤΑΛΙΑ**

Η Yimo W. Γεννήθηκε στην Κίνα και η οικογένειά της μετακόμισε στην Ιταλία όταν ήταν τριών ετών, αλλά ακόμα δεν έχει την ιταλική υπηκοότητα. Εργάζεται στην οικογενειακή επιχείρηση ρούχων των γονιών της, οι οποίοι έχουν άλλα 2 παιδιά. Οι γονείς της εργάζονται 13 ώρες την ημέρα στην επιχείρηση και έχουν τελειώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Κίνα.

Η Yimo W. είναι παντρεμένη και έχει και μία κόρη 2 ετών. Δουλεύει τις ίδιες περίπου τις ίδιες ώρες με τους γονείς της και συχνά παίρνει το παιδί μαζί της, όταν δεν μπορεί να παραμείνει στον παιδικό σταθμό μέχρι αργά το απόγευμα. Η οικογένειά της, αυτή, ο άντρας της και το παιδί της, είναι οικονομικά ασφαλής. Δεν μπορούν να αγοράσουν ό,τι θέλουν, αλλά όλες οι βασικές τους ανάγκες καλύπτονται. Νοικιάζουν ένα διαμέρισμα στην πόλη σχετικά κοντά στην επιχείρηση των γονιών της. Το διαμέρισμα είναι αρκετά παραμελημένο, με παλιό καυστήρα, κακή θέρμανση και χωρίς κλιματισμό. Επίσης, έχει πολύ κακή σύνδεση στο διαδίκτυο, σε βαθμό να μην μπορεί να αξιοποιηθεί πάρα λίγες ώρες την ημέρα και κυρίως μετά τα μεσάνυχτα. Στη γειτονιά της υπάρχει μόνο ένα δημόσιο πάρκο με παλιές παιδικές χαρές και λιγοστό φως. Δεν είναι ασφαλής, ειδικά τη νύχτα. Τέλος, χρησιμοποιεί ένα μεσαίου μεγέθους αυτοκίνητο για περισσότερη άνεση με το παιδί αλλά και για ασφάλεια.

Όνομα: **GRACE I.**

Ηλικία: **8XP.**

Άλλα στοιχεία: **ΚΟΡΙΤΣΙ, ΜΑΥΡΗ, ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΑΠΟ ΤΗΝ TANZANIA, ΜΕΝΕΙ ΣΤΗΝ ΛΙΣΑΒΩΝΑ**

Η Grace I. πηγαίνει στο δημοτικό σχολείο της γειτονιάς της και είναι το 2ο από τα 4 παιδιά της οικογένειά. Και οι δύο γονείς της έχουν αναγνωριστεί με το καθεστώς του πρόσφυγα. Ο πατέρας της εργάζεται στην τοπική αγορά, πουλώντας φρούτα και η μητέρα της φροντίζει το σπίτι και τα παιδιά. Μόνο ο πατέρας της έχει τελειώσει κάποιες τάξεις της δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην χώρα καταγωγής και η μητέρα της έχει πάει στις 2 πρώτες τάξεις του δημοτικού.

Η οικογένειά της δεν είναι οικονομικά ασφαλής και δεν μπορεί να αγοράσει τα περισσότερα αγαθά. Δεν καλύπτονται όλες οι βασικές της ανάγκες. Ζουν σ' ένα διαμέρισμα με δύο υπνοδωμάτια σ' ένα πολυσύχναστο και θορυβώδες προάστιο, χωρίς σύνδεση στο διαδίκτυο. Η γειτονιά δεν είναι πάντα ασφαλής κατά τη διάρκεια της νύχτας αλλά πολλές φορές ούτε και της μέρας. Οι γονείς της δεν έχουν άλλο μεταφορικό μέσο εκτός από ένα ποδήλατο και εκείνη μετακινείται με τα πόδια ή με την τοπική συγκοινωνία.

Όνομα: **ΓΙΑΝΝΗΣ Μ.**

Ηλικία: **16XP.**

Άλλα στοιχεία: **ΜΗ ΔΥΑΔΙΚΟ ΑΤΟΜΟ, ΛΕΥΚΟΣ, ΕΛΛΗΝΑΣ**

Ο Γιάννης Μ. έχει σοβαρά προβλήματα όρασης, πηγαίνει στο Λύκειο της γειτονιάς αλλά συχνά απουσιάζει από το σχολείο. Λόγω των προβλημάτων όρασης νιώθει άβολα να κινείται στον χώρο του σχολείου αλλά και κατά την διάρκεια της παράδοσης των μαθητών καθώς το εκπαιδευτικό υλικό δεν είναι κατάλληλο για την αναπηρία του. Επίσης, νιώθει ότι αρκετά άτομα από το σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας δεν αναγνωρίζουν και δεν αποδέχονται την ταυτότητα φύλου, με την οποία αυτοπροσδιορίζεται.

Οι γονείς του Γιάννη Μ. είναι χωρισμένοι και έχουν μαζί άλλα 2 παιδιά μικρότερης ηλικίας, που μένουν κατά βάση με την μητέρα. Ο πατέρας του είναι χημικός και η μητέρα του οδοντίατρος. Και οι δύο έχουν πανεπιστημιακά πτυχία και η οικογένεια είναι οικονομικά ασφαλής. Όλες οι βασικές του ανάγκες καλύπτονται πλήρως και μπορεί και να καλύψει και κάποιες από τις επιθυμίες του. Η οικογένειά του διαθέτει ένα σπίτι στα προάστια, που περιβάλλεται από πράσινες περιοχές και είναι κοντά σε μια λίμνη, καθώς και ένα ευρύχωρο διαμέρισμα στο κέντρο της πόλης. Και τα δύο σπίτια έχουν κλιματισμό και ίντερνετ. Μοιράζεται τον χρόνο του με τους δύο γονείς του. Η γειτονιά τόσο στα προάστια, όσο και στο κέντρο της πόλης είναι ασφαλής και τη μέρα και τη νύχτα. Οι γονείς του έχουν δύο αυτοκίνητα, κανένα από τα οποία δεν είναι ηλεκτρικό ή υβριδικό.

Διάλεξε έναν από τους παραπάνω χαρακτήρες ως τον «χαρακτήρα» σου. Προσπάθησε να φανταστείς τη «νέα» σου ζωή για μια στιγμή με βάση τις πληροφορίες που έχεις. **Σε τι σπίτι ζεις; Οι γονείς σου είναι ζωντανοί; Έχεις αδέρφια; Είχες ή έχεις μια ευτυχισμένη παιδική ηλικία; Πώς αισθάνεσαι αυτή τη στιγμή; Τι σε ανησυχεί; Τι περιμένεις με ανυπομονησία;**

ΤΩΡΑ ΔΙΑΒΑΣΕ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΟ 5 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΩΣΕ ΣΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ ΕΝΑΝ ΠΟΝΤΟ ΚΑΘΕ ΦΟΡΑ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΑΣ «ΝΑΙ».

- 1 Φαντάσου έναν ακραίο καύσωνα στην περιοχή σου. Η οικογένειά μου κι εγώ θα μπορέσουμε να διαχειριστούμε τις θερμοκρασίες (στο σπίτι, το διαμέρισμα, τον χώρο εργασίας ή το σχολείο, κ.τλ.) και να παραμείνουμε όσο το δυνατόν πιο ασφαλείς. Έχουμε επιλογές για να υποφέρουμε τη ζέστη.
- 2 Φαντάσου μια καταιγίδα που χτυπά την περιοχή σου προκαλώντας σοβαρές πλημμύρες. Λίγο καιρό μετά την καταστροφή, η οικογένειά μου κι εγώ πιθανότατα θα συνεχίσουμε τη ζωή μας όπως πριν. Έχουμε πρόσβαση σε αποζημίωση και βοήθεια, κρατικές δομές, δικά μας/οικογενειακά οικονομικά αποθέματα, κοινωνικά δίκτυα, κ.τ.λ.
- 3 Τα τοπικά και εθνικά μέσα ενημέρωσης παρέχουν σε εμένα και την οικογένειά μου αντικειμενική και διαφοροποιημένη πληροφόρηση σχετικά με την κλιματική κρίση και είμαστε ενημερωμένοι για την πρόληψη και τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής.
- 4 Κατά κανόνα, η οικογένειά μου κι εγώ έχουμε την ευκαιρία και τα μέσα να μετακινηθούμε κάπου αλλού με ασφάλεια χωρίς μεγάλους περιορισμούς.
- 5 Σε καθημερινή βάση, δεν αισθάνομαι ότι απειλούμαι από τίποτα ή κανέναν.
- 6 Δεν φοβάμαι για το πώς θα θρέψω εμένα και την οικογένειά μου.

- >>> Ο χαρακτήρας σου έχει βιώσει κάποια μορφή διάκρισης; Αν ναι, ποιες είναι οι αιτίες της διάκρισης;
- >>> Ο χαρακτήρας σου έχει βιώσει κάποια μορφή προνομίου; Αν ναι, από πού προέρχεται το προνόμιο;
- >>> Σκεφτείτε τα ακόλουθα:
- >>> Ποιες μορφές διακρίσεις βίωσε ο χαρακτήρας σου και οι άλλοι; Ποιες είναι οι αιτίες των διακρίσεων;
- >>> Βίωσαν οι άλλοι χαρακτήρες κάποια μορφή προνομίου; Αν ναι, από πού προέρχεται το προνόμιο;
- >>> Τι σκέψεις, αναλύσεις ή ερωτήματα σου έρχονται στο μυαλό μετά από αυτή τη δραστηριότητα;
- >>> Υπήρξαν παράγοντες που δεν είχες σκεφτεί προηγουμένως;
- >>> Πώς αναδεικνύει αυτή η δραστηριότητα αυτή την έννοια της διαθεματικότητας;

Όλες οι μορφές διάκρισης προκύπτουν από διασταυρούμενες, διαθεματικές δομές εξουσίας.

Η αγνόησή τους ενέχει τον κίνδυνο να χάσουμε τη συνολική εικόνα ή να παρουσιάσουμε μια μεροληπτική άποψη. Ο συνδυασμός της κλιματικής δικαιοσύνης και της έμφυλης διάστασης της δικαιοσύνης σε «κλιματική έμφυλη δικαιοσύνη» αναγνωρίζει πώς το φύλο και το κλίμα διασταυρώνονται. Μετατοπίζει την αφήγηση από το να βλέπουμε τις γυναίκες ως «ευάλωτα» θύματα στο να τις αναγνωρίζουμε ως δρώντα άτομα ικανά να συμβάλλουν στις λύσεις. Οι γυναίκες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στις λύσεις για την κλιματική αλλαγή, τον μετριασμό και την προσαρμογή λόγω των βιωματικών εμπειριών και γνώσεων τους. Η κλιματική έμφυλη δικαιοσύνη διασφαλίζει την ισότιμη και πλήρη συμμετοχή των γυναικών και των ατόμων από την κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ+ στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα από την ανάπτυξη μέχρι την υλοποίηση και την αξιολόγηση.

Δεν μπορεί να υπάρξει κλιματική δικαιοσύνη χωρίς έμφυλη δικαιοσύνη και το αντίστροφο.

5. Η προσέγγιση του Οικοφεμινισμού ως λύση

Αρχές του Οικοφεμινισμού

Αρχικά ας ορίσουμε τον οικοφεμινισμό. Ο οικοφεμινισμός είναι ένα κίνημα, που συνδέει την καταπίεση των γυναικών με την εκμετάλλευση του περιβάλλοντος, προωθώντας την κοινωνική και οικολογική δικαιοσύνη μέσω της αμφισβήτησης των πατριαρχικών δομών. Προάγει βιώσιμους και δίκαιους τρόπους ζωής. Ο οικοφεμινισμός, που ξεκίνησε τη δεκαετία του 1970, προσφέρει ποικίλες στρατηγικές για την αντιμετώπιση κοινωνικών και οικολογικών κρίσεων. Κριτικάρει συστήματα όπως ο καταναλωτισμός, ο καπιταλισμός και ο αποικιοκρατισμός, τα οποία διαιωνίζουν τις αδικίες. Στην καρδιά του οικοφεμινισμού βρίσκεται η αναγνώριση του ρόλου της πατριαρχίας στη διατήρηση αυτών των αδικιών και η ανάγκη αποδόμησής της για την επίτευξη πραγματικής ισότητας και περιβαλλοντικής διαχείρισης.

Έχουμε εξετάσει τις επιζήμιες επιπτώσεις των κλιματικών κρίσεων και των έμφυλων ανισοτήτων στους ανθρώπους και στον πλανήτη. Η έρευνα δείχνει ότι η κλιματική αλλαγή επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες. Οι ανισότητες εξουσίας απειλούν τον πλανήτη μας, αλλά υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις. Βλέποντας τον κόσμο διαφορετικά, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι ένας υγιής, συμπεριληπτικός, βιώσιμος και φροντιστικός κόσμος είναι εφικτός. Αυτό το όραμα έχει εν μέρει υλοποιηθεί από εκείνους που επιλέγουν τρόπους ζωής που σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα πλανητικά όρια.

Η λύση βρίσκεται στο πρόβλημα: οι βασικές αιτίες και οι επιπτώσεις της **κλιματικής και έμφυλης διάστασης της δικαιοσύνης είναι αλληλένδετες**. Αποδεχόμενοι αξίες όπως η ισότητα και η δικαιοσύνη, μπορούμε να αναδιαμορφώσουμε τον κόσμο μας. Αυτές οι αξίες δεν είναι ριζοσπαστικές, αλλά έχουν τη δυνατότητα να επαναστατήσουν τον κόσμο μας προς την υγεία, την ασφάλεια, τη συμπερίληψη και τη βιωσιμότητα.

Ο οικοφεμινισμός αντιμετωπίζει πολλά από τα προβλήματα του σήμερα, δείχνοντας πώς τα κυρίαρχα συστήματα όπως ο καταναλωτισμός, ο καπιταλισμός και ο αποικιοκρατισμός συμβάλλουν στην κοινωνική και περιβαλλοντική αδικία. Αναγνωρίζει τον ρόλο της πατριαρχίας στη διατήρηση της βίας και προσφέρει ένα μετασχηματιστικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση αυτών των κρίσεων, ενσωματώνοντας την έμφυλη ισότητα και την περιβαλλοντική δικαιοσύνη. Η υιοθέτηση των οικοφεμινιστικών αξιών, όπως οι παρακάτω, ενδυναμώνει τα άτομα και τις κοινότητες να αμφισβητήσουν τις δομές εξουσίας και να οικοδομήσουν έναν πιο δίκαιο και βιώσιμο κόσμο για όλους τους ανθρώπους.

ΣΕΒΑΣΜΟΣ, ΦΡΟΝΤΙΔΑ, ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ,
ΑΓΑΠΗ, ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ, ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ
ΑΜΟΙΒΑΙΟΤΗΤΑ, ΣΥΜΠΟΝΙΑ, ΦΙΛΙΑ,
ΣΥΝΔΕΣΙΜΟΤΗΤΑ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ,
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, ΜΗ ΒΙΑ.

Αν φανταζόμασταν μια ιδιανική κοινωνία, ποιες επιπλέον αξίες, πέραν των παραπάνω, θα ήταν απαραίτητες για την ευημερία ανθρώπων και πλανήτη; Ποιες, επιπλέον αξίες προάγουν την ειρήνη, την ασφάλεια, ποιες μας επιτρέπουν να νιώθουμε ευτυχία και χαρά;
Στοχασμός πάνω σε αυτές τις αξίες όχι μόνο καθοδηγεί τις προσωπικές μας φιλοδοξίες, αλλά και πληροφορεί τη συλλογική δράση προς έναν πιο αρμονικό κόσμο.

Είναι ο Οικοφεμινισμός αποκλειστικά για τις γυναίκες και τα κορίτσια;

Όχι! Ο Οικοφεμινισμός υπερβαίνει το φύλο.

Εξετάζοντας τις παραπάνω οικοφεμινιστικές αξίες, υπάρχει κάποια αξία που δεν θα ήθελες να βιώσεις ή να μοιραστείς; Οι κοινωνικές αντιλήψεις για την αρρενωπότητα μπορούν μερικές φορές να περιορίσουν τα άτομα, ενισχύοντας την τοξική αρρενωπότητα, που δαιμονίζει την καταπίεση και τη βία. Αυτοί οι ορισμοί της αρρενωπότητας έχουν επιβλαβείς συνέπειες για όλα τα φύλα, για την κοινωνία συνολικά και για τα αγόρια και τους άνδρες, που παγιδεύονται στους κοινωνικά προκαθορισμένους ρόλους τους. Η αμφισβήτηση αυτών των κανόνων είναι κρίσιμη για την προώθηση συμπεριληπτικών, κοινοτήτων όπου όλα τα άτομα σέβονται το ένα το άλλο, ανεξαρτήτως φύλου και αντιμετωπίζονται με φροντίδα.

Δεν υπάρχει καμία δεδομένη μορφή αρρενωπότητας, καθώς διαμορφώνεται και καθορίζεται από την κοινωνία, στην οποία ζούμε. Σήμερα, ευτυχώς, μπορούμε να μιλήσουμε για «φροντιστικές αρρενωπότητες», «οικολογικές αρρενωπότητες» και φεμινιστικές αρρενωπότητες, όπως αναφέρει η Bell Hooks στο βιβλίο της «Feminism Is for Everybody». Κανείς δεν χρειάζεται να ενεργεί με συγκεκριμένο τρόπο επειδή είναι αγόρι ή άνδρας. Όλοι είμαστε ευάλωτοι, όλοι έχουμε συναισθήματα και όλοι πρέπει να αντιμετωπιζόμαστε με σεβασμό και φροντίδα.

Ο Tony Porter είναι ένας από τους πολλούς άνδρες που προάγουν υγιείς τρόπους να είναι κάποιος αγόρι ή άνδρας. Είναι συγγραφέας, εκπαιδευτής και ακτιβιστής, και έχει δημιουργήσει μια οργάνωση που ονομάζεται **A Call to Men**, η οποία εργάζεται για να μεταμορφώσει την κοινωνία προωθώντας υγιή αρρενωπότητα, προσφέροντας εκπαιδευτικά προγράμματα και υλικό σε εταιρείες, κρατικές υπηρεσίες, σχολεία και κοινοτικές ομάδες. Το **TED talk** του με το ίδιο όνομα έχει προταθεί ως «**Top 10 TED Talks Every Man Should See**». Ο Tony Porter αποτελεί παράδειγμα ενός άνδρα, που προωθεί την υγιή αρρενωπότητα. Ως ιδρυτής του **A Call to Men**, προάγει την θετική αρρενωπότητα μέσω της εκπαίδευσης και του ακτιβισμού.

Πόσα ανδρικά πρότυπα γνωρίζεις που προάγουν τη φεμινιστική, φροντιστική, υγιή, οικολογική αρρενωπότητα;

**ΘΑ ΗΤΑΝ ΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟ ΓΙΑ ΕΝΑ ΑΓΟΡΙ
Ή ΑΝΔΡΑ ΝΑ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΜΕΡΟΣ
ΕΝΟΣ ΟΙΚΟΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ;**

Όχι – δεν είσαι μόνος!

Πολλές παγκόσμιες κινήσεις όπως το **HeForShe** και το **MenEngage** ενώνουν άνδρες για την προώθηση της έμφυλης δικαιοσύνης. Η συμμετοχή σε αυτά τα κινήματα υπογραμμίζει ότι η προ-φεμινιστική δέσμευση δεν είναι παθητική· συμβάλλει ενεργά σε έναν πιο δίκαιο κόσμο.

**ΘΑ ΗΤΑΝ ΑΝΟΗΤΟ ΝΑ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΟΥΜΕ
ΤΑ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΜΑΣ;**

Όχι! Η έρευνα δείχνει ότι η κοινωνική και πολιτική ισότητα είναι απαραίτητη για τη βελτίωση της ζωής όλων.

Οικοφεμινιστικές ιστορίες

Τι μπορεί να μας πει μια ιστορία για μια καθημερινή μπαταρία και τον **οικοφεμινισμό**;

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ PHYLLIS OMIDO

Οι μπαταρίες μολύβδου-οξέος χρησιμοποιούνται σε οτιδήποτε, από αυτοκίνητα και μοτοσυκλέτες μέχρι αποθήκευση ενέργειας για πύργους κινητής τηλεφωνίας και ηλιακά πάνελ. Είναι σχετικά οικονομικές αλλά έχουν μικρή διάρκεια ζωής. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη συσσώρευση περισσότερων από 1,2 εκατομμύρια τόνους χρησιμοποιημένων μπαταριών μολύβδου-οξέος στην Αφρική ετησίως. Εργοστάσια ανακύκλωσης λειτουργούν σε όλη την Αφρική για να εξάγουν τον υπόλοιπο μόλυβδο προς μεταπώληση. Αυτά τα εργοστάσια είναι εξαιρετικά τοξικά για τους εργαζόμενους, τις γύρω κοινότητες και το περιβάλλον. Εκπέμπουν καπνούς γεμάτους μόλυβδο, τα ανεπεξέργαστα απόβλητά τους εισέρχονται στην παροχή νερού των τοπικών κοινοτήτων και η μακροχρόνια έκθεση ακόμη και σε μικρές ποσότητες μολύβδου προκαλεί εγκεφαλικές και νεφρικές βλάβες, προβλήματα ακοής, αναπαραγωγικές επιπλοκές και μαθησιακές δυσκολίες στα παιδιά.

Το 2009, η Phyllis Omido ξεκίνησε να εργάζεται σε ένα από αυτά τα εργοστάσια - το εργοστάσιο Owino Uhuru στην Κένυα - ως υπεύνη Ανθρώπινων Πόρων και Συμμόρφωσης. Σύντομα παρατήρησε ότι οι εργαζόμενοι και τα μέλη της κοινότητας, συμπεριλαμβανομένου του δικού της παιδιού, που έπαιρνε συχνά μαζί της στη δουλειά, αρρώσταιναν. Έρευνα που ξεκίνησε η ίδια η Omido επιβεβαίωσε τη σοβαρή δηλητηρίαση από μόλυβδο και την περιβαλλοντική καταστροφή. Η Phyllis Omido άρχισε να δραστηριοποιείται μαζί με άλλες γυναίκες. Κινητοποίησε την κοινότητα, δημιούργησε ένα ντοκιμαντέρ για το εργοστάσιο, ίδρυσε τη ΜΚΟ Κέντρο Δικαιοσύνης, Διακυβέρνησης και Περιβαλλοντικής Δράσης (CJGEA) και πίεσε εθνικούς και διεθνείς φορείς πολιτικής. Το 2014, μετά από 5 χρόνια πίεσης, το εργοστάσιο Owino Uhuru σταμάτησε τη λειτουργία του. Το 2017, η υπόθεση έγινε ακόμη και σε ψήφισμα του ΟΗΕ για την ανακύκλωση μπαταριών μολύβδου-οξέος στην Αφρική, απαγορεύοντας την εξαγωγή μολύβδου περαιτέρω στην Κένυα.

Ωστόσο, οι βλάβες στους ανθρώπους και το τοπικό περιβάλλον παρέμειναν.

Έτσι, η Phyllis Omido κατέθεσε αγωγή εναντίον κρατικών και μη κρατικών φορέων εκ μέρους 3.000 μελών της κοινότητας. Μια απόφαση δικαστηρίου του 2023 θεωρούσε τόσο το κράτος όσο και ιδιωτικές οντότητες υπεύθυνες για τη βλάβη της κοινότητας και του περιβάλλοντος. Αυτή η απόφαση αποτελεί ορόσημο και υπογραμμίζει την υποχρέωση του κράτους να προστατεύει το περιβάλλον και τους πολίτες του. Ο αγώνας για αποζημίωση συνεχίζεται.

Courtesy of Phyllis Omido/Right Livelihood

Η Phyllis Omido είναι μια γυναίκα από την Κένυα, υπερασπίστρια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του περιβάλλοντος. Η ιστορία της Phyllis θέτει πολλά ερωτήματα. Εδώ είναι μερικά:

- Ποια άτομα προκαλούν την περιβαλλοντική καταστροφή και ποια πλήττονται περισσότερο;
- Ποια άτομα είναι υπεύθυνα;
- Ποια παράγουν, καταναλώνουν, αποθέτουν τα απόβλητα;
- Ποια άλλα ερωτήματα προκύπτουν;

Η ιστορία της Phyllis αναδεικνύει πολλές ανισότητες μεταξύ του Παγκόσμιου Νότου και του Παγκόσμιου Βορρά, αποκαλύπτοντας τις καταστροφικές συνέπειες της αποικιοκρατίας αποβλήτων* και τη διαθεματικότητα του φύλου, της εθνικότητας, της φυλής, της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης και της υγείας, συμπεριλαμβανομένης της αναπαραγωγικής υγείας.

*Η αποικιοκρατία αποβλήτων αναφέρεται όταν μια ομάδα ανθρώπων χρησιμοποιεί τα απόβλητα και τη ρύπανση για να κυριαρχήσει σε μια άλλη ομάδα ανθρώπων στην πατρίδα τους. Ο όρος καταγράφηκε για πρώτη φορά το 1989 στη Σύμβαση της Βασιλείας του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών, όταν τα αφρικανικά έθνη εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με την απόρριψη επικίνδυνων αποβλήτων από χώρες με υψηλό ΑΕΠ σε χώρες με χαμηλό ΑΕΠ. Η αποικιοκρατία αποβλήτων χρησιμοποιείται συνήθως για να περιγράψει τη χρήση της γης ως «αποδέκτη» απόβλητων, κάτι που είναι αρκετά ορατό στο πλαίσιο της αγοράς Kantamanto στην Άκρα, της μεγαλύτερης αγοράς μεταχειρισμένων ειδών στον κόσμο.³¹ Αυτού του είδους η σύγχρονη αποικιοκρατία θέτει πολλά ερωτήματα για το πώς και τι καταναλώνουμε, τις γραμμές παραγωγής και τα απόβλητα και τις επιπτώσεις που έχουν στους ανθρώπους και το περιβάλλον. Η κρίση της μη βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής παγκοσμίως, για παράδειγμα, τροφοδοτεί την τρέχουσα τριπλή παγκόσμια κρίση της κλιματικής αλλαγής, της απώλειας της φύσης και της ρύπανσης.³²

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ PHYLLIS ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΟΙΚΟΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ιστορία της Phyllis εξετάζει το χάσμα μεταξύ της παγκόσμιας οικονομίας, του καπιταλισμού, του περιβάλλοντος και της φροντίδας, συμπεριλαμβανομένης της φροντίδας για τις μελλοντικές γενιές, τις κοινότητες και τους ασθενείς. Αντιμετωπίζει τις έμφυλες επιπτώσεις της περιβαλλοντικής καταστροφής και των κλιματικών κρίσεων στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία. Η ιστορία εξετάζει τις συνδέσεις μεταξύ πρόσβασης σε πόρους, εκπαίδευση και νόμο και εξετάζει την άδικη κατανομή της εργασίας. Επίσης, εξετάζει τα πλανητικά όρια και την εκμετάλλευση της φύσης παράλληλα με την εκμετάλλευση των γυναικών. Ποιες οικοφεμινιστικές αξίες έρχονται στο μυαλό σου;

Κάνε κλικ [εδώ](#) για να παρακολουθήσεις το βίντεο της Phyllis Omido

³¹ <https://stopwastecolonialism.org/>

³² UN (2024) https://sdgs.un.org/goals/goal12#progress_and_info

Υπάρχουν **πολλά παραδείγματα οικοφεμινιστικών ιστοριών** σε όλο τον κόσμο, ονόματα ανθρώπων που ίσως έχετε ακούσει, όπως η Vandana Shiva, η εκλιπούσα [Berta Cáceres](#) και η [Wangari Maathai](#), αλλά και πολλές άλλες, άγνωστες και μη διάσημες φωνές καθημερινών οικοφεμινιστών και οικοφεμινιστικών κινημάτων με τον ίδιο σκοπό.

Γνωρίζεις οικοφεμινιστές ή οικοφεμινιστικές ιστορίες από τη χώρα σου ή από άλλες χώρες; Ποια άτομα είναι και τι έχουν κάνει;

Η οικοφεμινιστική προσέγγιση μπορεί να προσφέρει πραγματικές και θετικές λύσεις στις καθημερινές μας ζωές καθώς και στις τοπικές και παγκόσμιες αδικίες. Πώς θα μπορούσαν να είναι τα σχολεία, οι εθελοντικές οργανώσεις, οι πόλεις και οι γειτονιές, εάν δομούονταν με βάση τις οικοφεμινιστικές αξίες και αρχές; Εδώ είναι μερικά παραδείγματα τέτοιων πρωτοβουλιών στην Ευρώπη που μπορούν να εμπνεύσουν και να προσφέρουν εφαρμόσιμες λύσεις αλλαγής.

Szeszgyár: ένας οικοφεμινιστικός, κουήρ κοινοτικός κήπος στο κέντρο της Βουδαπέστης

Γνώρισε την κοινότητα Szeszgyár, πατώντας στο: <https://cooperativacity.org/2023/07/18/szeszgyar-an-ecofeminist-queer-community-garden-in-the-centre-of-budapest/>

Ερωτήσεις αναστοχασμού:

- Ποιες οικοφεμινιστικές αξίες και αρχές εφαρμόζονται στο Szeszgyár;
- Πώς αισθάνεσαι για το Szeszgyár;
- Γνωρίζεις έναν κοινοτικό κήπο όπως το Szeszgyár;
- Θα μπορούσε η εμπειρία του Szeszgyár να λειτουργήσει στη δική σου κοινότητα;

Το 2021 κυκλοφόρησε μια δημοσίευση με τίτλο «Οικοφεμινιστικές προτάσεις για τον επανασχεδιασμό της πόλης: Δημόσια και κοινοτικά μονοπάτια». Οι στόχοι της δημοσίευσης είναι:

- Να διατυπώσει τις απαραίτητες αρχές για τον επανασχεδιασμό της πόλης από μια οικοφεμινιστική σκοπιά.
- Να εκθέσει προτάσεις και γραμμές δράσης για την οικοδόμηση οικοφεμινιστικών πόλεων.
- Να φωτίσει τα αστικά μοντέλα για τις οικοφεμινιστικές μεταβάσεις που θέλουμε και χρειαζόμαστε.

Η δημοσίευση εξετάζει πώς οι πόλεις μπορούν να αποτελέσουν μέρος των οικοφεμινιστικών μεταβάσεων και διερευνά τον οικοφεμινισμό ως πλαίσιο, την πόλη από μια οικοφεμινιστική σκοπιά και τις οικοφεμινιστικές αρχές και αξίες για το μέλλον.

Αυτές περιλαμβάνουν:

- Την φεμινιστική οικονομία και την οικολογική οικονομία
- Τα κοινά, τις κυριαρχίες και τα δικαιώματα
- Τη βιωσιμότητα της ζωής και την ανθεκτικότητα

Στη συνέχεια, παρουσιάζει προτάσεις οικοφεμινιστικής δημόσιας πολιτικής για την πόλη σχετικά με:

- Το συλλογικό δικαίωμα στη φροντίδα
- Την επισιτιστική κυριαρχία
- Την ενεργειακή κυριαρχία
- Την πρόσβαση στο νερό και τη διαχείρισή του
- Την κοινοτική εκπαίδευση και ψυχαγωγία
- Τις δημόσιες-κοινοτικές υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας
- Τον (οικο)φεμινιστικό αστικό σχεδιασμό
- Τις ζωές ελεύθερες από έμφυλη βία
- Το οικονομικό και συνεργατικό δίκτυο

Ερωτήσεις αναστοχασμού:

Συμφωνείς με όσα προτείνει η δημοσίευση; Συζήτησε τους λόγους. Πιστεύεις ότι οι προτάσεις δημόσιας πολιτικής που προτείνει θα μπορούσαν να λειτουργήσουν; Τι θα χρειαζόταν; Θα προσέθετες άλλες προτάσεις;

Εναλλακτικές οικονομίες

Προηγουμένως, σε αυτή την ενότητα, εξετάσαμε τις αρνητικές επιπτώσεις που έχει το τρέχον οικονομικό μοντέλο στη διαμόρφωση πολιτικών που τροφοδοτούν τις παγκόσμιες ανισότητες και την κλιματική αδικία. Μια πολιτική και οικονομική θεωρία που κριτικάρει τον παγκόσμιο καπιταλισμό και καλεί όλους μας να μειώσουμε ριζικά την παγκόσμια κατανάλωση πόρων είναι η «**αποανάπτυξη**». Καθώς οι ανισότητες αυξάνονται και τα πλανητικά όρια ξεπερνιούνται συστηματικά, η αποανάπτυξη αποκτά όλο και μεγαλύτερη απήχηση.³³ Το κίνημα αποανάπτυξης, που περιλαμβάνει ακτιβιστές και ερευνητές, υποστηρίζει κοινωνίες που προτεραιοποιούν την κοινωνική και οικολογική ευημερία αντί για εταιρικά κέρδη, υπερπαραγωγή και υπερκατανάλωση.³⁴

Υπάρχουν εναλλακτικές οικονομίες με δυνατότητες να συμβάλουν στις αρχές της αποανάπτυξης και πολλές πρακτικές γίνονται ήδη κυρίαρχες σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, αν και όχι πάντα για τους ίδιους ηθικούς και οικολογικούς λόγους. Εδώ είναι δύο που ίσως γνωρίζεις:

- Οι **οικονομίες διαμοιρασμού** αυξάνονται: κοινή εργασία, κοινή στέγαση, ανταλλαγή σπιτιών, φιλοξενία μέσω couchsurfing, ποδήλατα και ηλεκτρικά σκούτερ στις πόλεις είναι κάποια παραδείγματα. Ωστόσο, οι πλατφόρμες οικονομίας διαμοιρασμού όπως το Uber ή το Just Eat δεν αποδυναμώνουν απαραίτητα τον καπιταλισμό ή την πατριαρχία. Αντιθέτως, δημιουργούν νέα ηθικά ζητήματα γύρω από τα δικαιώματα των εργαζομένων και τον μαζικό διαμοιρασμό δεδομένων. Πολλές οικονομίες διαμοιρασμού, όμως, έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν θετικά τη βιωσιμότητα.

Για παράδειγμα, η κοινή στέγαση επιτρέπει στους ανθρώπους να συγκεντρώνουν πόρους, μειώνοντας την κατανάλωση και την παραγωγή, συμπεριλαμβανομένων των απορριμμάτων, απομακρύνοντας την ανάγκη ιδιοκτησίας ακινήτων.

- Οι **κυκλικές οικονομίες**, όπως η επαναχρησιμοποίηση (upcycling), τα συστήματα επιστροφής για την ανακύκλωση κουτιών και μπουκαλιών, η δωρεά ρούχων και η αγορά μεταχειρισμένων ειδών και βιβλίων, στοχεύουν στην αποδυνάμωση των τρεχόντων μη βιώσιμων και άδικων οικονομιών και κοινωνιών. Προσφέρουν νέα μοντέλα παραγωγής και κατανάλωσης που είναι «αναγεννητικά από σχεδιασμό», βελτιστοποιώντας τους πόρους και επαναχρησιμοποιώντας και μετασχηματίζοντας προϊόντα επανειλημμένα, μειώνοντας έτσι την κατανάλωση πρώτων υλών και απορριμμάτων. Ρίξε μια ματιά σε αυτό το βίντεο για τις κυκλικές οικονομίες, που αποτελεί μέρος μιας σειράς από την οικονομολόγο Kate Raworth για την «**Οικονομία της Ντόνας**». Αυτή η θεωρία εξετάζει λύσεις για τον σεβασμό και την υπεράσπιση των κοινωνικών (συμπεριλαμβανομένου του φύλου) και των πλανητικών ορίων ως πυξίδα για την ανθρώπινη πρόοδο αυτόν τον αιώνα.

Ο οικοφεμινισμός συνδυάζει τις θετικές επιπτώσεις του φύλου και της οικολογίας στις οικονομίες διαμοιρασμού και στις κυκλικές οικονομίες, εστιάζοντας στη συλλογική ευθύνη και τη συμμετοχή στην απόρριψη συγκεκριμένων μορφών καταπίεσης. Αυτή η προσέγγιση, όπως έχουμε δει, είναι εφικτή. Ίσως θα μπορούσαμε να δούμε μεγαλύτερη αναγνώριση για τη συμμετοχή όλων στη φροντίδα των παιδιών, των ηλικιωμένων και των ατόμων με προβλήματα υγείας. Ίσως θα μπορούσαμε να δώσουμε αξία σε εγκαταλελειμμένους ή αχρησιμοποίητους πράσινους χώρους, όπως το Szeszgyár, για να δημιουργήσουμε κοινοτικούς λαχανόκηπους, όπου η κοινότητα συλλογικά φροντίζει την τροφή της, μαγειρεύει και τρώει μαζί.

³³ WEF (2022) Degrowth: what's behind this economic theory and why it matters today | World Economic Forum (weforum.org)

³⁴ <https://degrowth.info/degrowth>

Η κλιματική κρίση και η περιβαλλοντική δικαιοσύνη δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω μέτρων ουδέτερων ως προς το φύλο και η έμφυλη διάσταση της δικαιοσύνης, δεν είναι ένα ζήτημα που αφορά μόνο τις γυναίκες και τα κορίτσια. **Όλοι και όλες έχουμε έναν σημαντικό ρόλο να παίξουμε ως πολίτες και ως άτομα.** Ως πολίτες, ασκώντας τα δημοκρατικά μας δικαιώματα με την ψήφο μας, έχουμε μια συγκεκριμένη ευκαιρία να επηρεάσουμε και να αλλάξουμε πολιτικές και νόμους, που κάνουν διακρίσεις και βλάπτουν τους ανθρώπους και το περιβάλλον. Έχουμε, επίσης, πολλούς άλλους τρόπους να εκφράσουμε τη φωνή μας και να συμμετάσχουμε ενεργά σε τοπικά και παγκόσμια ζητήματα, όπως η υπογραφή αιτήσεων, η υποστήριξη και ένταξη σε ακτιβιστικές οργανώσεις και ΜΚΟ, η συμμετοχή σε τοπικές επιτροπές και κοινότητες καθώς και η απαίτηση απαντήσεων και λύσεων από τους φορείς λήψης αποφάσεων. Σε ατομικό επίπεδο, το τι τρώμε, πώς ταξιδεύουμε, τα πράγματα που καταναλώνουμε, τα απόβλητα που παράγουμε, το τι μαθαίνουμε, πώς χαλαρώνουμε και ο τρόπος που φροντίζουμε τους άλλους ανθρώπους μπορούν να επηρεάσουν θετικά τα σπίτια μας, τις κοινότητες, τις πόλεις μας και το περιβάλλον, τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, εάν βασίζονται στις έννοιες της ισότητας, της δικαιοσύνης και της ισοτιμίας.

6. Γλωσσάρι

Αλληλεγγύη:

Ενότητα και συνεργασία μεταξύ ατόμων ή ομάδων με βάση κοινά ενδιαφέροντα, στόχους ή ταυτότητες. Η κλιματική αλληλεγγύη περιλαμβάνει συλλογική δράση και υποστήριξη για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της.

Ανθρακικό αποτύπωμα:

Μετρά την ποσότητα των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, που εκπέμπονται άμεσα ή έμμεσα από ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως η μεταφορά, η χρήση ενέργειας και η κατανάλωση. Αν και ο όρος χρησιμοποιείται ευρέως, η ιδέα του ανθρακικού αποτυπώματος εισήχθη από την British Petroleum, μια εταιρεία ορυκτών καυσίμων, με σκοπό να μετατοπίσει την ευθύνη για την κλιματική αλλαγή στη συμπεριφορά των ατόμων και όχι στην ευρεία εκμετάλλευση και καταστροφή από τις πετρελαϊκές εταιρείες.

Ανθρωποκεντρισμός:

Η πεποίθηση ότι οι άνθρωποι είναι το κεντρικό ή πιο σημαντικό είδος στη Γη, συχνά οδηγώντας στην εκμετάλλευση της φύσης για ανθρώπινο όφελος, χωρίς επαρκή μέριμνα για άλλα είδη ή οικοσυστήματα.

Αποικιοκρατία:

Ένα σύστημα κυριαρχίας όπου μια ξένη δύναμη επιβάλλει έλεγχο σε μια περιοχή και τον πληθυσμό της, εκμεταλλευόμενη τους πόρους και την εργασία για το όφελος του αποικιοκράτη. Διαταράσσει τους αυτόχθονες πολιτισμούς, τις οικονομίες και τις κοινωνικές δομές, οδηγώντας σε μακροχρόνιες ανισότητες και τραύματα. Η αποικιοκρατία είναι από τη φύση της βίαιη και καταπιεστική, ενισχύοντας την εξάρτηση και την υπανάπτυξη στις αποικισμένες περιοχές, ενώ διαιωνίζει φυλετικές ιεραρχίες και συμβάλλει στις παγκόσμιες ανισότητες.

Διαγενεακή δικαιοσύνη:

Η ηθική ευθύνη να λαμβάνονται υπόψη και να αντιμετωπίζονται οι ανάγκες και τα δικαιώματα των μελλοντικών γενεών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, ιδιαίτερα σε σχέση με τη βιωσιμότητα και τη διατήρηση του περιβάλλοντος.

Διαθεματικότητα (Intersectionality):

Πλαίσιο που εξετάζει πώς διάφορες πτυχές της ταυτότητάς μας (π.χ., φυλή, φύλο, τάξη) διασταυρώνονται, δημιουργώντας αλληλοκαλυπτόμενα συστήματα διακρίσεων και προνομίων, τονίζοντας την πολυπλοκότητα των εμπειριών των ατόμων στην κοινωνία.

Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου:

Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου ή τα αέρια του θερμοκηπίου, όπως το διοξείδιο του άνθρακα (CO₂), το μεθάνιο (CH₄) και το υποξείδιο του αζώτου (N₂O), παγιδεύουν θερμότητα στην ατμόσφαιρα της Γης, συμβάλλοντας στο φαινόμενο του θερμοκηπίου και στην παγκόσμια υπερθέρμανση.

Έμφυλη ανισότητα:

Η άνιση μεταχείριση ή αντίληψη των ατόμων με βάση το φύλο τους, που εκδηλώνεται σε διάφορους τομείς όπως το εισόδημα, η εκπαίδευση, η υγεία, η πολιτική εκπροσώπηση και η κοινωνική θέση, συχνά εις βάρος των γυναικών και των μη-δυναδικών ατόμων.

Ενδυνάμωση:

Η δυνατότητα να επιτρέπουμε στα άτομα ή τις κοινότητες να έχουν μεγαλύτερο έλεγχο στις ζωές τους, στη λήψη αποφάσεων και στους πόρους, συχνά μέσω της εκπαίδευσης, της πρόσβασης στην πληροφορία και της ενίσχυσης της αυτοπεποίθησης.

Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία:

Ένα σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για να καταστήσει την οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης βιώσιμη, με στόχο την κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 και την προώθηση πράσινων τεχνολογιών και πολιτικών.

Ζώνη Θυσίας:

Περιοχή που πλήττεται δυσανάλογα από την περιβαλλοντική υποβάθμιση ή τη ρύπανση.

Ισοτιμία:

Η εξασφάλιση δικαιοσύνης, αμεροληψίας και ισότητας στην κατανομή πόρων, ευκαιριών και ωφελειών, ιδιαίτερα αντιμετωπίζοντας ιστορικές ανισότητες και συστημικές διακρίσεις.

Καπιταλισμός:

Ένα οικονομικό σύστημα όπου ιδιώτες ή επιχειρήσεις κατέχουν και ελέγχουν τα μέσα παραγωγής και διανομής αγαθών και υπηρεσιών. Λειτουργεί με βάση τις αρχές του ανταγωνισμού της ελεύθερης αγοράς, το κίνητρο του κέρδους και την ελάχιστη κρατική παρέμβαση. Αν και προάγει την καινοτομία, την αποτελεσματικότητα και την οικονομική ανάπτυξη, ο καπιταλισμός συχνά οδηγεί σε σημαντικές εισοδηματικές ανισότητες και κοινωνική διαστρωμάτωση. Συνήθως δίνει προτεραιότητα στο κέρδος έναντι της κοινωνικής πρόνοιας, της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και των δικαιωμάτων των εργαζομένων, οδηγώντας σε εκμετάλλευση και οικονομική αστάθεια, ενώ η εξάρτησή του από τις δυνάμεις της αγοράς μπορεί να επιδεινώσει τις ανισότητες και να υπονομεύσει τις δημοκρατικές διαδικασίες.

Κλιματική αλλαγή:

Μακροπρόθεσμες μεταβολές στα παγκόσμια ή περιφερειακά κλιματικά πρότυπα, κυρίως λόγω ανθρωπίνων δραστηριοτήτων όπως η καύση ορυκτών καυσίμων και η αποψίλωση των δασών.

Κλιματική ουδετερότητα:

Η επίτευξη μιας καθαρής ισορροπίας μεταξύ των παραγόμενων και των αφαιρούμενων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από την ατμόσφαιρα, συνήθως μέσω αντισταθμίσεων άνθρακα ή άλλων μέτρων.

Κλιματικές αποζημιώσεις:

Αποζημιώσεις ή αποκατάσταση που παρέχονται από τον Παγκόσμιο Βορρά στις χώρες του Παγκόσμιου Νότου ή σε ευάλωτες κοινότητες για τις ζημιές και τις απώλειες που προκλήθηκαν από την κλιματική αλλαγή.

Κυκλική οικονομία:

Ένα οικονομικό μοντέλο σχεδιασμένο να μεγιστοποιεί τη χρήση των πόρων, μειώνοντας τα απόβλητα, επαναχρησιμοποιώντας προϊόντα και υλικά και ανακυκλώνοντας τους πόρους.

Κύκλος του άνθρακα:

Η φυσική διαδικασία με την οποία ο άνθρακας μετακινείται μεταξύ της ατμόσφαιρας, των ωκεανών, της ξηράς και των ζωντανών οργανισμών, ρυθμίζοντας την ισορροπία του άνθρακα στη Γη.

Οικολογικό έμφυλο χάσμα:

Διαφορές στις περιβαλλοντικές στάσεις και συμπεριφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, όπου συχνά οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να εμπλέκονται σε φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές και να υποστηρίζουν περιβαλλοντικές πολιτικές σε σχέση με τους άνδρες.

Οικολογικές αρρενωπότητες:

Μορφές αρρενωπότητας που δίνουν προτεραιότητα στις οικολογικές αξίες, όπως η φροντίδα για το περιβάλλον, η βιωσιμότητα και η απόρριψη των παραδοσιακών προτύπων κυριαρχίας ή εκμετάλλευσης που συνδέονται με την παραδοσιακή αρρενωπότητα.

Οικοφεμινισμός:

Ένα κίνημα που συνδέει την καταπίεση των γυναικών με την περιβαλλοντική εκμετάλλευση, υποστηρίζοντας την κοινωνική και οικολογική δικαιοσύνη, αμφισβητώντας τις πατριαρχικές δομές και προάγοντας αλληλένδετους, βιώσιμους και δίκαιους τρόπους ζωής.

Παγκόσμιος Νότος/Παγκόσμιος Βορράς:

Κατηγοριοποιεί ευρύτερα τις περιοχές με βάση την οικονομική ανάπτυξη και τη γεωγραφική τοποθεσία. Ο Παγκόσμιος Νότος συνήθως αναφέρεται σε λιγότερο οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες στην Αφρική, τη Λατινική Αμερική και την Ασία, ενώ ο Παγκόσμιος Βορράς αναφέρεται σε πιο ανεπτυγμένες χώρες στη Βόρεια Αμερική, την Ευρώπη και μέρη της Ασίας.

Πατριαρχία:

Κοινωνικό σύστημα στο οποίο οι άνδρες κατέχουν την πρωταρχική εξουσία, κυριαρχώντας σε πολιτικές ηγετικές θέσεις, ηθική εξουσία, κοινωνικά προνόμια και έλεγχο της ιδιοκτησίας. Συνήθως συνεπάγεται την υποταγή των γυναικών και άλλων φύλων, διαμορφώνοντας κοινωνικούς κανόνες και θεσμούς για την ενίσχυση της ανδρικής κυριαρχίας και επιρροής, οδηγώντας σε έμφυλες ανισότητες και περιθωριοποίηση μη ανδρικών φωνών.

Πλανητικά όρια:

Επιστημονικά καθορισμένα όρια εντός των οποίων η ανθρωπότητα μπορεί να λειτουργεί με ασφάλεια, ώστε να αποφευχθεί η αποσταθεροποίηση των κρίσιμων συστημάτων της Γης. Περιλαμβάνουν εννέα περιοχές, όπως η κλιματική αλλαγή, η απώλεια της βιοποικιλότητας και η οξίνιση των ωκεανών. Η υπέρβαση αυτών των ορίων αυξάνει τον κίνδυνο εκτεταμένων, μη αναστρέψιμων περιβαλλοντικών αλλαγών που θα μπορούσαν να απειλήσουν την ανθρώπινη επιβίωση και την υγεία του πλανήτη.

Προ-φεμινιστική δέσμευση:

Υποστήριξη της ισότητας των φύλων, αμφισβήτηση του σεξισμού και υποστήριξη των φεμινιστικών αρχών. Περιλαμβάνει άτομα όλων των φύλων, συμπεριλαμβανομένων αγοριών και ανδρών, που εργάζονται για την αποδόμηση των πατριαρχικών συστημάτων, την προώθηση των δικαιωμάτων των γυναικών και τη δημιουργία ίσων ευκαιριών και περιβαλλόντων για μια πιο συμπεριληπτική κοινωνία.

Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs):

Γνωστοί και ως Παγκόσμιοι Στόχοι ή Ατζέντα 2030: Παγκόσμιοι στόχοι που καθιερώθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη για την αντιμετώπιση διαφόρων κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων, με στόχο την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης έως το 2030.

Φεμινισμός:

Κοινωνικά και πολιτικά κινήματα που υποστηρίζουν την πολιτική, οικονομική, προσωπική και κοινωνική ισότητα των φύλων και αμφισβητούν τις διακρίσεις και την καταπίεση που βασίζονται στο φύλο.

Φροντιστικές αρρενωπότητες:

Τονίζουν τη φροντίδα, την ενσυναίσθηση και τη συμπόνια ως ουσιώδη χαρακτηριστικά της αρρενωπότητας, αμφισβητώντας τα στερεότυπα που συνδέονται με την κυριαρχία και την επιθετικότητα.

COP (Διάσκεψη των Μερών):

Ετήσια συνάντηση όπου οι χώρες διαπραγματεύονται πολιτικές και συμφωνίες για το κλίμα στο πλαίσιο της Σύμβασης-Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC).

Greenwashing:

Παραπλανητικές ή ανακριβείς πρακτικές από εταιρείες ή οργανισμούς που ισχυρίζονται ότι είναι φιλικές προς το περιβάλλον ή βιώσιμες χωρίς να τεκμηριώνουν επαρκώς τους ισχυρισμούς τους.

ΦΡΟΝΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΛΑΝΗΤΗ ΜΑΣ

ΕΝΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Regione Toscana

L_hz

anthro polis

act:onaid

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

